

ÍNDEX

1. Introducció.....	2
2. Situació geogràfica.....	3
3. Antecedents.....	7
4. Metodologia.....	9
5. Descripció dels treballs realitzats i resultats obtinguts.....	11
6. Conclusions.....	45
Bibliografia.....	49
Material Ceràmic	
Planimetria	
ANNEX 1: Fitxes d'UE	
ANNEX 2: Fitxes d'Inventari del Material ceràmic	
ANNEX 3: Inventari fotogràfic General	

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats i les conclusions de la intervenció arqueològica realitzada al Pg. Isabel II i Pla de Palau de la ciutat de Barcelona (Barcelonès) entre els dies 13 d'agost i 18 de setembre de 2001 i entre els dies 3 i 5 de desembre de 2001. Cal remarcar que del dia 3 a l'11 de setembre, i a causa d'un replantejament del projecte a realitzar, no es van dur a terme treballs de camp.

Els treballs han estat motivats pel projecte de construcció d'un aparcament subterrani que ha de construir l'empresa Saba Aparcaments S.A. en aquest indret.

Els treballs han consistit en la realització d'una sèrie de sondejos per determinar la presència d'estructures relacionades amb la muralla de mar que tancava la ciutat en aquesta zona.

L'objectiu que es plantejava era determinar si les restes que podien aparèixer podrien quedar afectades pel projecte de construcció de l'aparcament.

Els treballs han estat realitzats per l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni, sota la direcció de l'arqueòleg Francesc Antequera Devesa, d'acord amb les corresponents resolucions de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya signades el 9 d'agost, el 12 de setembre i el 4 de desembre de 2001. El finançament ha anat a càrrec de Saba Aparcaments, S.A.

Els mitjans humans i tècnics han estat proporcionats per l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni, a excepció dels que es van necessitar pel sondeig realitzat entre els dies 3 i 5 de desembre que van ser posats per l'empresa subcontractada per Saba Aparcaments S.A., Construcciones Sabater.

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I CONTEXT HISTÒRIC

La zona on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica es concentra a la plaça de Pla de Palau i a diversos punts del Passeig d'Isabel II localitzats entre Pla de Palau i Via Laietana de la ciutat de Barcelona (Barcelonès). Aquest sector adquireix notable protagonisme històric i per tant arqueològic a partir de l'Edat Mitjana.

Fent un petit resum històric del sector és fàcil adonar-se del pes estratègic, econòmic, social i arquitectònic d'aquest indret.

Davant de la zona en qüestió seria on probablement es localitzaria l'antic port romà i el medieval de Jaume I. A principis del segle XIII l'indret on ara és la Llotja era un arenal de platja amb una petita elevació coneguda com el Puig de les Falzies. Al segon quart del segle XIII i en motiu de la compra d'aquests terrenys per part dels consellers de la ciutat, es té notícia de l'existència d'algunes cases en aquest sector, tot i que no és una urbanització consolidada.

A la segona meitat del segle XIII es comença a construir un nou tram murari a Barcelona com a resposta a les demandes creixents de les necessitats de la ciutat. A mitjan segle XIV les obres són interrompudes només havent-se cobert els trams de la Rambla i el comprès entre Sta. Anna a St. Pere i fins al portal Nou. Quedava així sense emmurallar el sector oriental de la ciutat i la façana marítima.

Amb Pere el Cerimoniós es reprenen les obres amb un nou projecte. El 1358 es comencen les obres per tancar el sector oriental de la ciutat amb el tram que anava del portal Nou al convent de Sta. Clara i es fa una nova muralla coneguda com la del Raval i que partint de les Rambles segueix pels actuals carrers de Pelai, Ronda de St. Antoni, Ronda de St. Pau i Paral·lel.

Sembla que al segle XIV hi havia un port a Barcelona que ja a finals d'aquest mateix segle havia desaparegut. Tot i això, era davant de Sta. Maria del Mar on es realitzaven la majoria d'activitats econòmiques, adquirint aquest sector gran importància en la vida social de la ciutat.

Al 1369 es dona ordre d'emmurallar la façana marítima. Igualment al 1380 comencen les obres de la Llotja dirigides per Pere Arvei que finalitzen dotze anys més tard. És en aquest edifici on es concentra la gran quantitat de transaccions econòmiques relacionades amb el comerç marítim.

L'edifici del General o *casa de la botja* és una edificació construïda a principis del segle XV amb la finalitat de complir una funció de duana. Es troba al costat oriental de la Llotja, i entre els dos edificis sembla que existien uns porxos que a la vegada servien de magatzems de gra i de zona d'aixopluc pels comerciants. Hi ha notícies, però, que situen la destrucció dels esmentats porxos al mateix segle XV.

També al segle XV, l'any 1438, finalitza el tram de muralla que es troba davant del barri de la Ribera que va del Rec de St. Daniel fins la torre Nova, i al 1454 el tram que va de les Drassanes fins la plaça del Encants.

Aquesta nova obra segueix deixant obert al mar el sector comprès entre el pla de la Llotja i la plaça dels Encants.

Aquestes muralles es trobarien de seguida afectades per l'erosió marítima degut a la construcció d'un dic al 1477 davant la torre Nova que impedeix el pas de sediments. Aquest fet provocà enderrocs i reformes al tram que tancava les Drassanes.

Al segle XVI es du a terme finalment el tancament total de la façana litoral. Les obres comencen al 1527 i finalitzen al 1562. El principal motiu de la seva construcció es deu bàsicament a la feblesa de l'anterior fortificació i com a necessitat defensiva. Aquesta nova obra consta de diversos baluards, adquirint més protagonisme el de llevant i el de migjorn. Es fa el Portal de Mar davant de l'edifici del General, del Palau Reial i de la Llotja que seguia sent l'enclavament principal de les transaccions econòmiques. Tot i realitzar-se aquesta nova muralla, la construcció del segle XV no s'enderroca totalment, ja que el tram comprès entre el rec de St. Daniel i la torre Nova es conserva obrint-li un encadenat d'arcs per facilitar el pas. La nova muralla a part de la concepció militar agafa un caire civil i social degut a que obre un espai de passeig entre els edificis i la construcció.

Després de la Guerra de Successió i la construcció de la Ciutadella al segle XVIII el sector del baluard de llevant quedà modificat. Igualment, la Llotja patí una gran remodelació interna i externa que donà com a resultat l'edifici que es pot contemplar actualment. Les obres de la Llotja s'iniciaren a 1772.

L'edifici del General deixa de tenir la funció de duana i és enderrocat al 1740 per construir unes noves casernes militars. Sembla que es van arribar a realitzar els fonaments d'aquest nou edifici, però mai es va arribar a aixecar en alçat.

Al 1822 s'enderrocà el portal de Mar per eixamplar la plaça de Palau dins d'un gran projecte a tota la plaça que se'n diria de la Constitució. Al 1837 es construeixen les cases d'en Xifré i també a partir d'aquests anys es fa el nou Portal de Mar.

Al 1855 es construeix la Font del Geni Català al centre del Pla de Palau.

Amb les reformes urbanístiques de l'últim quart del segle XIX, s'enderrocaren les muralles de la ciutat inclosa la de la façana marítima.

3. ANTECEDENTS

La zona afectada per aquesta intervenció es coneix molt poc a nivell arqueològic. No s'ha pogut documentar en aquest sector restes de l'antiga muralla medieval ni de la moderna. Per tant desconeixem el seu traçat real i la seva estructuració. Tot el que coneixem fins al moment és gràcies a la informació documental (textos, gravats, plantes de projectes urbanístics, etc...).

A finals de l'any 2000 i en motiu de les obres que s'havien de dur a terme dins del recinte de la Llotja de mar es va realitzar una intervenció arqueològica dirigida per Susanna Abad i Gemma Caballé. Aquests treballs van consistir en la realització de diferents rases dins el saló gòtic i un gran sondeig al pòrtic.

Pel que fa al saló gòtic, es va poder documentar el paviment del segle XIV i els reforços dels pilars.

Quan al pòrtic, van aparèixer les restes d'una estructura de planta rectangular que podrien correspondre a dipòsits-contenidors possiblement de gra. Aquestes estructures es van datar cap als segles XVI-XVII.

Posteriorment es va realitzar una rasa en direcció sud cap al Pg. Isabel II que va permetre documentar un altre mur a 11 metres de la zona ja excavada i que presentava les mateixes característiques que els altres.

Sense control arqueològic es va fer un rebaix de terra que comprenia l'espai entre la zona ja excavada i el final de la rasa on s'havia documentat el mur que acabem de citar. Als talls del rebaix es van poder observar els diferents nivells de paviments de calç corresponents al moment de la construcció del pòrtic i per sota un altre possible paviment de lloses.

Coincidint en dates amb la nostra intervenció es va dur a terme una altre en el carrer Comerç i Av. Marquès de l'Argentera dirigida per l'arqueòloga Conxita Ferrer de CODEX – Arqueologia i Patrimoni que va consistir en la realització de sondejos fets amb retro-excavadora. El motiu d'aquesta intervenció era determinar la presència de restes de la muralla de la façana marítima en aquest sector. Les restes aparegudes a la majoria dels sondejos corresponen a la trama de carrers i cases que foren enderrocades a principis del segle XVIII poc després de la presa de Barcelona per les tropes de Felip V. En aquest cas tampoc es va poder aconseguir informació arqueològica relacionada amb la muralla del segle XV.

4. METODOLOGIA

Com ja s'ha comentat abans, la intervenció ha consistit amb la realització d'una sèrie de sondejos oberts mecànicament mitjançant una màquina retro-excavadora. Així mateix també han participat en els treballs dos auxiliars de CODEX-Arqueologia i Patrimoni que han realitzat tasques, de neteja i de dibuix de les estructures que anaven apareixent.

Les directrius a seguir en aquesta intervenció han estat donades pel Museu d'Història de la Ciutat. Així mateix va ser l'esmentat organisme qui va marcar els punts on havien de realitzar-se els sondejos.

En total s'han realitzat 12 sondejos. La seva numeració ve donada per la identificació corresponent que consta en els permisos concedits per l'Ajuntament de Barcelona per realitzar les obres. A priori les mides d'aquests van estar marcades en 2x4 metres, però en funció dels resultats que s'anaven obtenint alguns d'ells van ser ampliat. Així el sondeig 1200 té unes mesures de 2x5,80 metres, el 1800 de 2x5,60 metres i els sondejos 1900 i 2200 van ser ampliat donant com a resultat una planta en forma de "L". El sondeig 1300, però, ja es va fer d'inici amb unes dimensions de 3x5 a causa que es feia sobre vorera just al mig de la plaça de Pla de Palau i no destorbava la circulació de vehicles ni de vianants. Finalment el sondeig 2300 presenta unes dimensions més reduïdes (2x3 metres) degut a que la seva situació impedia la normal circulació de vehicles.

Tot i que els sondejos han estat realitzats de forma mecànica, s'ha excavat manualment en moments puntuals per possibilitar una millor comprensió de les restes aparegudes.

A l'hora d'enregistrar els estrats que s'han anat documentant, s'ha utilitzat el mètode proposat per E.C. Harris, assignant un numero d'Unitat Estratigràfica (UE) a cadascun dels estrats, estructures, retalls o farciments.

S'ha realitzat també la corresponent documentació fotogràfica i s'han fet seccions de tots els sondejos. També s'han dibuixat en planta totes les estructures que han aparegut.

Tots els sondejos i estructures, han estat situats topogràficament mitjançant una estació total a partir de les bases topogràfiques facilitades per SABA i, en concret, per l'arquitecte Sr. Feliu Llobet.

La documentació gràfica consta de dos plànols de situació, un a escala 1:5000 i un altre a escala 1:1000. Una planta general amb la situació de tots els sondejos a escala 1:300, i finalment les plantes i seccions dels sondejos a escala 1:50.

A la intervenció se li ha donat el codi 80. Tot el material extret en aquesta intervenció estarà marcat amb aquesta sigla, junt amb l'any en què s'ha dut a terme l'actuació arqueològica (01) i la UE a la qual correspon. Igualment les diapositives portaran el mateix codi que la ceràmica i el número identificador de l'inventari fotogràfic.

5. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

Com ja s'ha comentat els treballs han consistit en la realització de sondejos sobre asfalt i sobre vorera (panó) mitjançant una màquina retro-excavadora i excavant manualment de forma puntual allà on s'ha considerat necessari per entendre millor el conjunt de les restes.

Volem deixar constància de la dificultat que es presenta a l'hora de fer una correcta interpretació de les restes que apareixen quan es realitzen sondejos. El poc espai d'actuació que es té en un sondeig i la distància entre ells fa difícil establir, molts cops, interpretacions o hipòtesis de l'estratigrafia documentada.

A continuació passem a descriure els resultats obtinguts en els diferents sondejos. L'ordre en el qual apareixen citats es correspon al de la seva realització.

Sondeig 2000

Sondeig realitzat amb una orientació nord-est/sud-oest. Situat sobre vorera a la cantonada de Pg. Isabel II i Pla de Palau davant de la façana de la Llotja. Presenta unes dimensions de 2x4 metres.

UE 2001: Aquest primer estrat correspon a les rajoles de la vorera (panó). Cobreix 2002.

UE 2002: Estrat compost de formigó. És la preparació de l'enrajolat. Se li recolza 2001 i cobreix 2003.

UE 2003: Estrat de terra solta de color marró. És cobert per 2002 i cobreix 2004, 2005 i 2006. Aquest estrat amortitza el mur 2004 i presenta material ceràmic corresponent a diferents fragments de

ceràmica comuna i vidrada verda i marró així com un fragment de peu de plat de ceràmica blanca i blava catalana dels segles XVII i XVIII. Junt amb aquest material apareixen plàstics i papers de fa pocs anys. Interpretem aquest estrat com un nivell de terra remoguda i en part agregada per anivellar el terreny i posar el paviment de la vorera després de realitzar els treballs de construcció del col·lector o de col·locació dels serveis elèctrics.

UE 2004: Mur construït amb morter i carreus de pedra perfectament esquadrats. Apareix a 55 centímetres respecte el nivell del terra. Presenta una orientació nord-est/sud-oest. És cobert per 2003.

UE 2005: Tram de clavegueram modern encara en funcionament. És cobert per 2003.

UE 2006: Tub de plàstic de color vermell corresponent als serveis elèctrics. És cobert per 2003.

Aquest sondeig ha permès documentar un tram de mur construït amb carreus rectangulars molt ben tallats i lligats amb morter, l'orientació del qual és nord-est/sud-oest. No s'ha pogut determinar l'amplada total del mur degut a les reduïdes dimensions del sondeig i a la impossibilitat d'ampliar aquest en direcció nord-oest per falta d'espai. En total l'amplada del mur que és visible és d'1 metre. Tot i les petites dimensions del sondeig i el poc espai que separa el mur de la claveguera s'ha pogut determinar l'amplada dels carreus en uns 40 centímetres, però no l'alçada.

Se'ns fa impossible fer una interpretació de la seva funcionalitat, però per les característiques que presenta sembla lògic relacionar-lo amb els murs apareguts en el sondeig 1800, ja que es troba alineat amb el mur 1804.

Vista general del sondeig 2000

Sondeig 1800

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Situat sobre asfalt a la cantonada de Pg. Isabel II i Pla de Palau, molt proper al pòrtic de la Llotja. Degut als resultats obtinguts en un primer moment es va decidir ampliar el sondeig presentant unes dimensions finals de 2x5,60 metres.

UE 1801: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt de la calçada per on es desenvolupa la circulació viària. Cobreix 1802.

UE 1802: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 1801 i cobreix 1803 i a 1807.

UE 1803: Estrat de terra i grava de color marró-grisenc. Es tracta d'un estrat molt modern, ja que presenta plàstics. És cobert per 1802, cobreix 1804, 1805, 1807, 1808 i 1815.

UE 1804: Mur construït amb morter i carreus quadrangulars molt ben tallats. Aquests es troben disposats un al costat de l'altre perfectament

alineats, separats per 1 centímetre i lligats amb morter. El mur té una amplada d'1,25 metres i presenta una orientació nord-est/sud-oest. Es troba recobert parcialment per una prima capa de morter. Apareix a 50 centímetres respecte el nivell del terra. És cobert per 1803, se li adossa 1805 i se li lliura 1808.

UE 1805: Mur construït amb pedres i morter. Els carreus aquí no es presenten tan ben treballats com en el mur 1804. L'amplada d'aquest mur no s'ha pogut determinar degut a que el sondeig no es podia ampliar més cap a nord-est, però sí l'alçada que és de 3 metres. Apareix a 50 centímetres respecte el nivell del terra. Es troba cobert per 1803, s'adossa a 1804, és tallat per 1806 i se li lliuren 1808, 1809, 1810, 1813 i 1814.

UE 1806: Retall realitzat per col·locar dues canalitzacions, una de ferro (UE 1811) i una altra feta de ciment (UE 1812). Talla l'estrat 1908 i el mur 1805 i és farcit per 1807, 1811 i 1812.

UE 1807: Estrat de terra i grava de color gris i textura solta. Farceix el retall 1806 i és cobert per 1803. Aquest nivell, tot i ser un farciment molt recent, presenta fragments ceràmics de ceràmica comuna i vidrada marró i verda, així com fragments de ceràmica blanca i blava catalana datats al segle XVIII. Entre aquests, hi ha una vora i un peu de plat d'ala, una nansa de gerra i un fragment sense forma de plat.

UE 1808: Estrat de terra de color marró-ataronjat. Presenta una textura entre solta i compacta. Es documenten trossos de morter d'un color groguenc i fragments ceràmics corresponents als segles XVII i XVIII. Així s'han pogut recuperar ceràmica catalana decorada en blau, entre la que es pot esmentar una vora de plat amb motius d'orles diverses o de la botifarra, una altra vora de ceràmica de Poblet i diversos fragments de

ceràmica d'influència francesa. És cobert per 1803, es lliura a 1804 i 1805. És tallat per 1806.

UE 1809: Estrat de terra solta de color negra. Presenta poc material ceràmic de formes comunes sense decorar. És cobert per 1808, cobreix 1810 i es lliura a 1805.

UE 1810: Estrat de pedres i morter. Les pedres presenten diferents morfologies, però en cap cas es tracta de carreus treballats. Aquest estrat no conté material ceràmic. És cobert per 1809, cobreix 1813 i es lliura a 1805.

UE 1811: Canalització de ferro de secció circular. Té un diàmetre de 20 centímetres i una orientació nord-est/sud-oest. Farceix el retall 1806.

UE 1812: Canalització feta de ciment de secció circular. Té un diàmetre aproximat de 40 centímetres i una orientació nord-est/sud-oest. Farceix el retall 1806.

UE 1813: Estrat de terra negra de textura bastant solta. Presenta fragments ceràmics i taques de carbons. És cobert per 1810, cobreix 1814 i es lliura a 1805.

UE 1814: Estrat format per sorres de platja. A la part superior de l'estrat encara apareix algun fragment ceràmic. Apareix a 3,30 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1813 i es lliura a 1805.

UE 1815: Tram de claveguera construït amb maons i ciment. Presenta una orientació nord-est/sud-oest i transcorre paral·lel al mur 1804. És cobert per 1803.

Aquest sondeig ha permès documentar una estructura formada per dos murs en angle, un dels quals (UE 1805) presenta un estat de conservació prou important, ja que conserva una alçada de 3 metres. Quant al mur 1804, no s'ha pogut determinar la seva alçada degut a la falta d'espai dins del sondeig per seguir profunditzant en el terreny, però cal remarcar que es troba alineat respecte al mur 2004 del sondeig 2000 que es troba a molt pocs metres cap al sud-oest.

Les característiques dels murs (alçada i amplada) ens porten a pensar que aquests, junt amb el mur 2004, podrien formar part d'un edifici important annex a l'antiga Llotja de mar, ja que en la intervenció realitzada a finals de l'any 2000 per Susanna Abad i Gemma Caballé es van identificar estructures al nord-est de l'actual edifici possiblement corresponents a dipòsits. Així mateix, la documentació ens parla de la construcció de magatzems al costat de la Llotja amb la finalitat de guardar les grans quantitats de mercaderies que arribaven a Barcelona. Els estrats que marquen l'amortització d'aquesta estructura els datem al segle XVIII. És a final d'aquest segle quan es realitzen les reformes a l'edifici de la Llotja que li atorguen la fesomia que té actualment.

Vista general del sondeig 1800

Sondeig 1700

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Situat sobre asfalt a la cantonada de l'Avinguda del Marquès d'Argentera i Pla de Palau.

UE 1701: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt de la calçada per on es desenvolupa la circulació viària. Cobreix 1702.

UE 1702: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 1701. Cobreix 1703.

UE 1703: Estrat de terra bastant solta de color gris. Presenta algunes taques de carbons i material ceràmic corresponents a fragments de porcellana i de pisa blanca dels segles XVIII i XIX. També s'han recuperat alguns fragments ceràmics més antics de ceràmica blanca i blava de Barcelona. És cobert per 1702, cobreix 1704 i 1707 i farceix a 1710. És igual a 1705 i 1706.

UE 1704: Estructura de ciment on apareixen encastades dues planxes de ferro de 10 centímetres d'amplada. És coberta per 1703 i recolza sobre 1707.

UE 1705: Igual a 1703.

UE 1706: Igual a 1703.

UE 1707: Tram de clavegueram amb una orientació est-oest. L'estructura està construïda amb maons i ciment. Apareix a 60 centímetres respecte el nivell del terra. Aquesta estructura és coberta per 1703, recolza en 1708 i se li recolza 1704.

UE 1708: Tram de clavegueram amb una orientació est-oest. L'estructura està construïda amb maons i ciment. Aquesta UE és coberta per 1709, se li recolza 1707 i recolza en 1712.

UE 1709: Estrat de terra de color taronjós i de textura plàstica. Presenta restes de carbons i fragments de ceràmica comuna. Cobreix 1709, 1711, 1712 i 1713. És tallat per 1710.

UE 1710: Retall realitzat a 1709. És farcit per 1703.

UE 1711: Mur amb una orientació est-oest realitzat amb ciment i pedres que recolza en 1708 i 1712. És cobert per 1709.

UE 1712: Mur de pedres i ciment amb una orientació est-oest. Recolza en 1713, se li recolzen 1708 i 1711. És cobert per 1709.

UE 1713: Estrat de terra solta de color marró grisós. Presenta restes de carbons i fragments de ceràmica comuna. És cobert per 1709 i se li recolza 1712.

Aquest sondeig ha permès documentar un tram del sistema de clavegueram modern. En aquest punt no s'han documentat estructures més antigues relacionades amb la muralla o amb algun altre tipus de recinte.

Sondeig 2200

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Situat sobre vorera davant del núm. 4 del Pg. Isabel II.

UE 2201: Aquest primer estrat correspon a les rajoles de la vorera (panó). Cobreix 2202.

UE 2202: Estrat compost de formigó. És la preparació de l'enrajolat. Se li recolza 2201 i cobreix 2203.

UE 2203: Estrat de terra de color marró-ataronjat amb una mica de grava. Correspon a un estrat modern ja que apareixen plàstics i papers. És un estrat d'anivellament. És cobert per 2202 i cobreix 2204.

UE 2204: Estrat de terra negra i grava molt fina de textura solta. No presenta material ceràmic. És cobert per 2203, cobreix 2205, 2206 i 2210, és tallat per 2213 i farceix 2212.

UE 2205: Estructura feta de pedres i morter de color groguenc. Es presenta molt poc visible, això ens porta a no poder assegurar que es tracti d'un mur tot i que sembla apreciar-se-li cara. Apareix a 90 centímetres respecte el nivell del terra. És cobert per 2204 i se li recolza 2210.

UE 2206: Estructura possiblement corresponent a una claveguera que presenta una orientació nord-oest/sud-est. Igual a 2211. Apareix a 90 centímetres respecte el nivell del terra. És coberta per 2204.

UE 2207: Capa de formigó on va encabit un tub de plàstic corresponent segurament a serveis elèctrics, tot i no haver cables en el seu interior. És cobert per 2203.

UE 2208: Tub de plàstic corresponent segurament a serveis elèctrics, tot i no haver cables en el seu interior. És cobert per 2207.

UE 2209: Tub de plàstic de color negre corresponent als serveis d'aigua de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Barcelona. És cobert per 2203.

UE 2210: Llosa feta de ciment, d'uns 20 centímetres de gruix. No hem pogut determinar la funcionalitat d'aquesta estructura. Apareix a 60 centímetres respecte el nivell del terra. És coberta per 2204 i recolza en 2205. És tallada per 2212.

UE 2211: Igual a 2206.

UE 2212: Retall de forma rectangular realitzat a 2210 i farcit per 2204. Potser es va fer aquest retall per realitzar alguna reparació al tram de la possible claveguera (2206), ja que aquesta presenta una remodelació just a l'alçada del retall on es pot observar la presència de ciment diferent al morter amb el qual esta construïda.

UE 2213: Retall realitzat a 2210 i a 2204 segurament per poder encabir els tubs d'aigua i llum. Farcit per 2203.

Degut a l'aparició de la llosa de ciment (UE 2210) es va decidir ampliar el sondeig en direcció nord-est. Aquesta ampliació va poder confirmar el que ja es suposava, que la llosa s'estenia en aquest sentit.

Aquest sondeig ha donat resultats negatius quan estructures relacionades amb el baluard que suposadament es situa en aquest sector. Només el possible mur 2205 podria estar relacionat amb aquest, però aquest fet ens és impossible d'assegurar a causa que es troba sota la llosa de ciment, és visible només uns 40 centímetres i no s'ha recuperat material ceràmic associat a ell que pugui establir paràmetres cronològics.

Vista del sondeig 2200

Sondeig 2100

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Situat sobre vorera, davant de la façana de la Llotja, a l'extrem més proper a Via Laietana.

UE 2101: Aquest primer estrat correspon a les rajoles de la vorera (panó). Cobreix 2102.

UE 2102: Estrat compost de formigó. És la preparació de l'enrajolat. Se li recolza 2101 i cobreix 2103.

UE 2103: Estrat de grava i terra taronja de textura solta. És un estrat d'anivellament per posar el morter i les rajoles del carrer. Està cobert per 2102 i cobreix 2104, 2107, 2110, 2112, 2114 i 2116.

UE 2104: Estrat de terra de color gris. Presenta material molt modern. És cobert per 2103, és tallat per 2111, 2113 i 2115. Es lliura a 2107 i cobreix 2105.

UE 2105: Estrat de terra gris una mica més compacta que l'anterior. Presenta fragments de material ceràmic amb una forquilla cronològica que abasta des del segle XV al segle XVIII. Així s'ha pogut recuperar una vora de plat tallador amb motius d'alfies datat al segle XV i diversos fragments de ceràmica d'influència francesa del segle XVIII. És cobert per 2104, es lliura a 2107, és tallat per 2111 i 2113 i cobreix 2106.

UE 2106: Estructura realitzada de pedres i morter. Se'ns presenta molt arrasada, això fa difícil la seva interpretació. Tot i això, pensem que podria tractar-se d'algun tipus de canalització. Presenta una orientació nord-est/sud-oest. Apareix a 2,20 metres respecte el nivell del terra. És coberta per 2105.

UE 2107: Estructura de forma rectangular feta de ciment corresponent a algun tipus de servei. És coberta per 2103 i se li lliura 2104 i 2105.

UE 2110: Estructura de forma rectangular feta de ciment corresponent a algun tipus de servei. És coberta per 2103.

UE 2115: Retall realitzat a 2104 per poder posar l'estructura 2110. Està farcit per 2116.

UE 2116: Farciment del retall 2115. Està cobert per 2103.

UE 2109: Col·lector fet de ciment. Presenta una orientació nord-est/sud-oest.

UE 2111: Retall realitzat a 2104 per poder encabir el col·lector 2109. És farcit per 2112.

UE 2112: Farciment del retall 2111. És cobert per 2103.

UE 2108: Tub de ferro possiblement corresponent a una canonada d'aigua que sembla trobar-se sense servei.

UE 2113: Retall realitzat a 2104 per poder fer passar la canonada 2108. Es troba farcit per 2114.

UE 2114: Farciment del retall 2113. És cobert per 2103.

Aquest sondeig ha permès documentar l'estructura 2106, que com ja hem dit es troba molt arrasada. Tot i donar-se aquest fet, pensem que podria tractar-se d'algun tipus de canalització, que de moment, degut a l'aïllament del sondeig respecte els altres no podem posar en relació amb cap altra estructura. L'amortització d'aquesta estructura es dur a terme al segle XVIII.

Vista de l'estructura 2106

Sondeig 1900

Sondeig amb una orientació nord-est/sud-oest. Situat sobre vorera davant del núm. 16 del Pg. Isabel II.

UE 1901: Aquest primer estrat correspon a les rajoles de la vorera (panó). Cobreix 1902.

UE 1902: Estrat compost de formigó. És la preparació de l'enrajolat. Se li recolza 1901 i cobreix 1903.

UE 1903: Estrat de terra de color marró-ataronjat i textura compacta. És cobert per 1902 i cobreix 1904, 1905 i 1913. Correspon a un nivell modern d'anivellament.

UE 1904: Tub de plàstic de color negre corresponent als serveis d'aigua de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Barcelona. És cobert per 1903 i recolza sobre 1905.

UE 1905: Llosa feta de ciment, d'uns 20 centímetres de gruix. Correspon a la mateixa que es documenta al sondeig 2200. Apareix a 50 centímetres respecte el nivell del terra. És coberta per 1903, se li recolza 1904, recolza sobre 1906 i se li lliura 1913.

UE 1913: Estrat de terra negra i solta sense material. Es troba en línia amb la llosa 1905. És cobert per 1903, es lliura a 1905 i cobreix 1906.

UE 1906: Estrat de terra de color marró clar i amb una textura plàstica. Presenta algunes taques de carbons i no conté material. És cobert per 1913, se li recolza 1905 i cobreix 1907 i 1909.

UE 1907: Llosa feta de morter amb algunes pedres disposades de forma irregular. Té un gruix de 12 centímetres. Apareix a 80 centímetres respecte el nivell del terra. És coberta per 1906, es troba tallada per 1908 i cobreix 1911.

UE 1908: Retall realitzat sobre 1907 i 1911 per encabir una canalització de ferro. És farcit per 1909 i 1910.

UE 1909: Farciment del retall 1908.

UE 1910: Tub de ferro corresponent a una antiga canalització que segurament es troba anul·lada. Es troba dins del retall 1908.

UE 1911: Estrat de terra de color marró-negrós. Presenta fragments de material ceràmic corresponent als segles XV i XVI. Així, s'han recuperat entre d'altres fragments un fons de ceràmica blanca i blava de Barcelona i dues vores de ceràmica de reflexos metàl·lics de producció catalana. Se li recolza la llosa 1907 i és tallat per 1908. Cobreix 1912.

UE 1912: Estrat de sorres de platja. No presenta material ceràmic. Apareix a 1,60 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1911.

Degut a l'aparició de la llosa de ciment (UE 1905) es va decidir ampliar el sondeig en direcció nord-oest. Aquesta ampliació va permetre comprovar com la llosa s'acabava, però a una cota inferior apareixia una segona feta de morter i pedres (UE 1907). Es va decidir de picar ambdues lloses amb el permís del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Un cop realitzats els treballs d'extracció de les lloses es va seguir profunditzant en el terreny fins arribar al nivell de sorres de platja sense documentar més estructures. L'únic estrat que ha aportat material ceràmic ha estat el 1911, datat al segle XVI, però a part de trobar-lo cobert per la llosa 1907 no s'ha pogut relacionar amb cap estructura més antiga.

Quan a la funcionalitat de les lloses, la desconeixem.

Sondeig 2300

Aquest sondeig es va realitzar a 3,30 metres al sud-oest del sondeig 1700. La seva situació va venir donada per la prolongació d'una línia imaginària traçada a partir de l'alineació dels murs 2004 i 1804. L'objectiu del sondeig era determinar si el mur 1804 es perllongava fins aquest punt.

Les mesures del sondeig son de 2x3 i està orientat en direcció nord-est/sud-oest.

UE 2301: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt de la calçada per on es desenvolupa la circulació viària. Cobreix 2302.

UE 2302: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 2301 i cobreix 2303.

UE 2303: Estrat de terra de color marró. Té una textura flonja i presenta material molt modern. Està cobert per 2302 i cobreix 2304 i 2305.

UE 2304: Estrat de terra de color taronja i textura plàstica. No presenta material ceràmic. Està cobert per 2303 i cobreix 2305.

UE 2305: Estrat de terra i sorres de color marró clar i una textura bastant solta. Presenta poc material ceràmic. És cobert per 2303 i 2304. Cobreix 2306.

UE 2306: Estrat de terra de color marró i textura flonja. Presenta fragments de ceràmica comuna i algun os d'animal. Està cobert per 2305 i cobreix 2307.

UE 2307: Estrat de sorres grosses de textura solta. Presenta algun fragment ceràmic. Està cobert per 2306 i cobreix 2308.

UE 2308: Estrat de sorres de platja. No presenta material ceràmic. Apareix a 2,50 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 2307.

La realització d'aquest sondeig no ha permès documentar estructures de cap tipus i, per tant hem de considerar que la hipotètica edificació formada pels murs 2004 i 1804 no té continuïtat en aquest punt actualment. Tot i això i degut a les reduïdes dimensions del sondeig no podem descartar que aquesta pugui trobar-se més al sud-est. De la mateixa manera també hi ha la possibilitat que en aquest indret mai hi hagués hagut cap edificació, o que si en algun moment la hi va haver no ens han arribat les seves restes.

Sondeig 1600

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Realitzat al costat de la Font del Geni Català que hi ha en mig del Pg. Isabel II.

UE 1601: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt de la illeta on es troba la font. Cobreix 1602.

UE 1602: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 1601. Cobreix 1603, 1604 i 1614.

UE 1603: Estrat de terra negra molt fina i solta. No presenta material i possiblement sigui un estrat d'anivellació. És cobert per 1602, és tallat per 1612 i cobreix 1604 i 1615.

UE 1604: Estrat de terra de color marró-grisenc. Presenta poc material ceràmic. És cobert per 1602 i 1603. Es troba tallat per 1612 i 1613 i cobreix 1606.

UE 1605: Tram de claveguera fet de ciment. Presenta una forma rectangular i es troba a 60 centímetres respecte el nivell del terra. Es troba dins del retall 1613.

UE 1613: Retall realitzat a 1604 per construir la claveguera 1605. Es troba farcit per 1615.

UE 1615: Farciment del retall 1613. És cobert per 1603.

UE 1606: Estrat de terra de color marró i textura plàstica. No presenta material de cap tipus. És cobert per 1604 i cobreix 1607.

UE 1607: Estrat de terra de color gris amb una textura flonja. Presenta gran quantitat de material ceràmic i restes de carbons. El material ceràmic recuperat consistent en fragments de ceràmica blava de Barcelona i de reflexos metàl·lics ens dona una cronologia per aquest estrat del segle XVI. És cobert per 1606 i cobreix 1610.

UE 1610: Estrat de sorres de platja on apareixen alguns fragments ceràmics. És cobert per 1607 i cobreix 1609.

UE 1609: Estrat de terra de color marró i textura solta. No presenta material ceràmic. És cobert per 1610 i cobreix 1608.

UE 1608: Estrat de sorres de platja que apareix a 1,80 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1609.

UE 1611: Correspon a una sèrie de maons buits per dintre i amb tapadora per on passen cables de flux elèctric de FECSA. Farceix a 1612.

UE 1612: Retall realitzat a 1604 i 1603 per poder encabir l'estructura que porta al seu interior els cables d'electricitat. Es troba farcit per 1614.

UE 1614: Farciment del retall 1612. És cobert per 1602.

Aquest sondeig ha permès documentar un tram de clavegueram modern que presenta una orientació nord-est/sud-oest i un estrat (UE 1607) amb gran quantitat de material ceràmic. Tot i això no s'ha documentat cap estructura que es pugui relacionar amb el tram murari que es suposa que podria transcórrer per aquest punt. L'estrat 1607 el datem al segle XVI ja que apareixen fragments de ceràmica blava de Barcelona i de reflexos metàl·lics.

Sondeig 1500

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Situat sobre asfalt davant del núm. 18 de Pla de Palau.

UE 1501: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt de la calçada per on es desenvolupa la circulació viària. Cobreix 1502 i 1503.

UE 1502: Correspon a l'antic paviment de la calçada feta amb llambordes rectangulars. És cobert per 1501 i cobreix 1503.

UE 1503: Estrat compost de morter. És cobert per 1501 i 1502. Cobreix a 1506 i 1509.

UE 1504: Estructura moderna feta de ciment corresponent segurament a algun tipus de servei. Té una orientació est-oest. Apareix a 1,35 metres respecte el nivell del terra. Es troba coberta per 1505.

UE 1505: Estrat de terra de color taronja i textura plàstica. Cobreix 1504, és cobert per 1506 i és tallat per 1507.

UE 1506: Estrat de terra de color gris i textura entre flonja i compacta. És cobert per 1503, cobreix 1505 i és tallat per 1507.

UE 1507: Rasa realitzada per construir l'estructura 1508. Està farcida per 1509.

UE 1508: Estructura realitzada amb ciment, segurament correspon a algun tipus de servei. Apareix a 60 centímetres respecte el nivell del terra. Té una orientació est-oest i és coberta per 1509.

UE 1509: Estrat de terra de color gris. És el farciment de la rasa 1507 i cobreix 1508.

UE 1510: Rail de ferro corresponent a l'antic traçat de vies del tramvia. Recolza sobre 1502.

Aquest sondeig no ha permès documentar estructures relacionades amb la muralla, només serveis segurament de Telefònica.

Sondeig 1300

Sondeig amb una orientació nord-oest/sud-est. Situat al mig de la plaça de Pla de Palau. Les seves dimensions són de 3x5 metres.

UE 1301: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt que fa de paviment de la plaça. Cobreix 1302.

UE 1302: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 1301. Cobreix 1303.

UE 1303: Estrat de morter i maons. Podria tractar-se de l'anterior pavimentació de la plaça, tot i que nosaltres l'hem documentat força trinxat. És cobert per 1302 i cobreix 1305, 1321, 1326, 1332, 1333 i 1334.

UE 1334: Estrat de terra de color marró clar amb pedres i trossos de morter tot barrejat. Sembla un estrat d'anivellació del possible paviment 1303. És cobert per 1303. És tallat per 1304, 1319, 1327, 1331 i 1330. Cobreix 1335.

UE 1335: Estrat de sorres de color groc que no presenta material. És cobert per 1334 i tallat per 1304, 1327, 1331 i 1330. Cobreix 1336.

UE 1336: Estrat de fragments de maons solts. És cobert per 1335 i tallat per 1304, 1327, 1331 i 1330. Cobreix 1337.

UE 1337: Estrat de terra de color negra i textura plàstica. No presenta material ceràmic, només taques de carbons. És cobert per 1336 i tallat per 1304, 1327 i 1331. Cobreix 1307.

UE 1307: Estrat de terra marró i de textura bastant compacta. Presenta fragments ceràmics i taques de carbons. Aquest estrat el datem als segles XVIII o XIX per la presència d'un fragment de rajola policroma i un fons de tassa de porcellana. Tot i això, també es documenta algun fragment de ceràmica vidrada blanca i de reflexos metàl·lics de producció catalana. És cobert per 1337 i és tallat per 1327. Cobreix 1308.

UE 1308: Estrat de cendres i carbons de textura compacta. Presenta algun fragment ceràmic. Amortitza a 1309, és cobert per 1307 i tallat per 1327.

UE 1309: Estrat de sorres de color marró clar molt compactat. La seva superfície és molt llisa, cosa que pot fer pensar que es tracti d'algun tipus de paviment. No conté material. És cobert per 1308, tallat per 1327, es lliura a 1323 i cobreix 1310, 1311, 1312 i 1340.

UE 1310: Estrat molt fi de morter blanc. Podria tractar-se d'algun paviment. És cobert per 1309 es lliura a 1312 i cobreix 1315.

UE 1311: Estrat de terra de color negra i textura plàstica. No presenta material ceràmic però sí taques de carbons. Podria tractar-se d'un altre

paviment o d'un nivell d'ús, però no ho podem assegurar. És cobert per 1309, es lliura a 1323, 1312 i 1340 i cobreix 1315.

UE 1312: Mur fer de pedres i morter que presenta una orientació nord-sud. Les seves cares es presenten irregulars i s'utilitzen per a la seva construcció pedres i maons plans. Per la poca cura en què ha estat fet no sembla que les cares fossin visibles. En canvi, la part superior es troba enllosada amb rajoles cuites. Aquesta circumstància fa pensar que la part superior del mur sí que podria estar visible. De moment, però, desconeixem la seva funcionalitat. Es troba a 1,80 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1309, se li lliuren 1310 i 1311 i s'adossa a 1340.

UE 1314: Trinxera de fonamentació del mur 1312. Talla a 1315 i és farcit per 1313.

UE 1313: Farciment del retall 1314.

UE 1340: Mur fer de pedres i morter que presenta una orientació est-oest. Les característiques constructives són les mateixes que presenta el mur 1312. Igualment la part superior del mur es troba enllosada per rajoles cuites. Junt amb el mur 1312 deuria formar algun tipus d'estructura que pel moment ens és impossible de descriure. Es troba a 1,80 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1309, se li lliura 1311 i se li adossa 1312.

UE 1338: Trinxera de fonamentació del mur 1340. Talla a 1315 i és farcit per 1339.

UE 1339: Farciment del retall 1338.

UE 1315: Estrat de terra de color marró fosc i textura flonja. Presenta fragments de ceràmica comuna i taques de carbons. És cobert per 1310 i 1311, tallat per 1314 i 1338. Cobreix 1316.

UE 1316: Estrat de sorres sense presència de material. És cobert per 1315 i cobreix 1317.

UE 1317: Estrat de terra de color marró fosc i textura flonja. Presenta fragments de ceràmica comuna i taques de carbons. És cobert per 1316 i cobreix 1318.

UE 1318: Estrat de sorres de platja. No presenta material de cap tipus. Apareix a 3,70 metres respecte el nivell del terra.

UE 1320: Tram del clavegueram actual de la ciutat. Presenta una orientació nord-est/sud-oest. Se li recolza 1322.

UE 1322: Canonada feta de diferents peces de ceràmica que s'encaixen unes amb les altres. Presenta una orientació nord-est/sud-oest. Recolza sobre 1320.

UE 1319: Retall realitzat a 1334 i 1323 per encabir la claveguera 1320. Es troba farcit per 1321.

UE 1321: Farciment del retall 1319. És cobert per 1303.

UE 1323: Estructura que presenta una planta circular tot i estar seccionada pel retall 1319. Està feta de pedres planes i morter. Desconeixem la seva funcionalitat. Es troba a 1,30 metres respecte el nivell del terra. Se li lliura 1309 i 1311.

UE 1324: Canonada que es troba anul·lada. Té una orientació nord-est/sud-oest.

UE 1325: Canonada que es troba anul·lada. Té una orientació nord-est/sud-oest.

UE 1327: Retall per encabir les canonades 1324 i 1325. Talla a 1334, 1335, 1336, 1337, 1307, 1308 i 1309. Està farcit per 1326.

UE 1326: Farciment del retall 1327.

UE 1329: Canonada de morter i ferro que es troba anul·lada. Té una orientació nord-est/sud-oest.

UE 1331: Retall per encabir la canonada 1329. Talla a 1334, 1335, 1336 i 1337. Està farcit per 1332 i tallat per 1330.

UE 1332: Farciment del retall 1331. És tallat per 1330.

UE 1328: Canonada de ferro que es troba anul·lada. Té una orientació nord-est/sud-oest.

UE 1330: Retall per encabir la canonada 1328. Es troba farcit per 1333 i talla a 1331, 1332, 1334, 1335 i 1336.

UE 1333: Farciment del retall 1330.

UE 1306: Canonada de plom que es troba anul·lada. Té una orientació de nord-oest/sud-est.

UE 1304: Retall per encabir la canonada 1306. Talla a 1334, 1335, 1336, 1337 i 1307. És farcit per 1305.

UE 1305: Farciment del retall 1304.

Aquest sondeig ha permès documentar la presència de dos murs formant angle (UE 1312 i 1340). Tots dos estan enllosats per la part superior, fet que fa pensar que, si més no, aquí serien visibles. Aquesta possibilitat agafa consistència si pensem que es lliuren a tots dos murs els paviments 1310 i 1311. A part d'aquestes dues estructures es documenta una tercera de forma circular que es troba seccionada per la rasa realitzada per la construcció de la claveguera 1320. La interpretació de totes aquestes estructures és complicada degut a la impossibilitat de seguir obrint per poder obtenir la seva planta completa. Tot i això, semblen força modernes i no sembla que tinguin relació amb el portal de Mar que estaria situat molt proper en aquest punt. Per altra banda, l'únic nivell que em pogut datar de forma fiable és el 1307, que ens dóna una cronologia de segle XVIII i XIX.

Vista del sondeig 1300

Sondeig 1200

Sondeig amb una orientació nord-est/sud-oest. Situat a la plaça de Pla de Palau just davant de la Facultat de Nàutica.

UE 1201: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt que fa de paviment de la plaça. Cobreix 1202.

UE 1202: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 1201. Cobreix 1203.

UE 1203: Estrat de terra i grava de color marró de textura flonja. Presenta material ceràmic molt modern. És cobert per 1202, tallat per 1224 i cobreix 1204.

UE 1204: Estrat de terra de color marró-grisenc i textura flonja. És cobert per 1203, tallat per 1224 i cobreix 1208 i 1205.

UE 1208: Estrat format per un abocament de fragments d'estuc. Molts d'aquests fragments es presenten policromats però sense motius decoratius. És cobert per 1204 i tallat per 1224. Cobreix 1206 i 1205.

UE 1205: Estrat de sorres fines de color groc. No presenta material de cap tipus. És cobert per 1204 i 1208. Cobreix 1206.

UE 1206: Estrat de terra de color marró amb una textura molt dura. Presenta material ceràmic i restes soltes de morter. És cobert per 1208 i 1205 i tallat per 1224. Cobreix 1207, 1209, 1217, 1228 i 1229.

UE 1229: Paviment molt destrossat fet de rajoles cuites lligades amb morter. És cobert per 1206, tallat per 1224 i 1219 i recolza sobre 1217. Es troba a 90 centímetres respecte el nivell del terra.

UE 1228: Igual 1206.

UE 1207: Estar compost per rajoles, morter i terra de color marró clar tot barrejat. Podria tractar-se de la continuació del paviment 1229 que aquí el trobem arrasat. És cobert per 1206 i cobreix 1210 i 1216.

UE 1218: Pilar quadrangular fet de pedres i morter. De moment desconeixem la seva funcionalitat. Apareix a 90 centímetres respecte el nivell del terra. Es troba tallat per 1219 i cobert per 1206.

UE 1219: Retall de forma ovalada realitzat a 1218 i 1229. Desconeixem la raó per la qual es va fer aquest retall. És farcit per 1209.

UE 1209: Farciment del retall 1219. És un estrat de terra solta de color marró amb fragment de ceràmica i d'ossos. Presenta alguns fragments de ceràmica de reflexos metàl·lics i de porcellana. Aquest estrat el datem al segle XIX.

UE 1212: Estrat de terra de color marró-negrós i textura flonja. És l'estrat que apareix just per sota del retall 1219. Presenta material ceràmic.

UE 1213: Estrat de sorres que presenten material ceràmic. No sembla tractar-se encara de nivells geològics. És cobert per 1212.

UE 1220: Retall de forma circular realitzat a 1203, 1204, 1208 i 1206 per posar un arbre. És farcit per 1221.

UE 1221: Farciment del retall 1220.

UE 1217: Estrat de terra fina i cendres de color gris i textura compacta. La seva superfície és molt llisa, fet que ens porta a pensar que es pugui tractar d'un paviment o d'una preparació del paviment de rajoles 1229. És cobert per 1207 i tallat per 1214. Cobreix 1215 i es lliura a 1216.

UE 1215: Possible paviment fet de 3 grans pedres disposades de forma plana i lligades amb morter de color ataronjat. Es troba a 1,30 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1210 i 1214.

UE 1216: Angle d'una estructura de la qual desconeixem la planta. Possiblement ens trobem a nivells de fonament. Tot i apreciar-se les cares del mur rectes, la majoria de les pedres que el formen són irregulars. Se li ha pogut documentar unes dimensions mínimes de 1,40x1,20 metres a les cares que es presenten visibles. Aquesta estructura sembla estar relacionada amb el paviment de pedres i morter (UE 1215). Es troba a 1,20 metres respecte el nivell del terra. És cobert per 1210 i se li lliura 1217.

UE 1214: Retall realitzat a 1217. No sabem el motiu pel qual va ser fet. És farcit per 1210. Igual a 1227.

UE 1210: Farciment del retall 1214. Es tracta d'un estrat de color taronja amb material ceràmic i metal·lúrgic i força fragments de rajoles cuites i policromades. Pel material ceràmic recuperat hem datat aquest estrat al segle XVIII per la presència de ceràmica blanca i blava catalana. Cobreix 1215 i 1216 i és cobert per 1207.

UE 1222: Canonada d'aigua feta de ferro i en servei.

UE 1224: Retall realitzat per fer passar la canonada 1222. Talla a 1203, 1204, 1208, 1208 i 1229.

UE 1223: Farciment del retall 1224.

UE 1225: Tub de plàstic de color negre corresponent als serveis d'aigua de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Barcelona. És cobert per 1202.

UE 1211: Igual a 1210.

Aquest sondeig ha permès documentar clarament dues estructures arquitectòniques. En primer lloc el pilar 1218 sembla que estaria relacionat amb el paviment de rajoles 1229. Anar més enllà i passar a interpretacions ens resulta molt difícil degut a les reduïdes dimensions del sondeig. En segon lloc, l'estructura 1216 molt probablement estaria relacionada amb els paviments 1217 i 1215, però igual que en el cas anterior ens és impossible entrar en detalls interpretatius.

Sondeig 3000

Sondeig amb una orientació nord-est/sud-oest realitzat a la placeta de muntanya del Pla de Palau i a una distància 2 metres de la calçada. Té unes dimensions de 2x4 metres i una profunditat màxima d'1,90 metres.

UE 3001: Aquest primer estrat correspon a la capa d'asfalt que fa de paviment de la plaça. Cobreix 3002.

UE 3002: Estrat compost de formigó. És la preparació de la capa d'asfalt. Cobert per 3001. Cobreix 3003.

UE 3003: Estrat de terra de color marró ataronjat de textura flonja. Correspon a un estrat d'anivellació per la posterior deposició del formigó i l'asfalt del paviment de la plaça. Presenta material ceràmic molt modern. És cobert per 3002 i cobreix 3004.

UE 3004: Estrat compost per una capa d'uns 5 centímetres de gruix de morter blanc. És cobert per 3003 i podria correspondre a alguna preparació o paviment de la plaça anterior a l'actual. Amortitza les estructures 3007 i 3013. No presenta material ceràmic i cobreix a 3005, 3007, 3011, 3013 i 3014.

UE 3005: Estrat de terra de color ataronjat i textura flonja, amb alguns carbons. Pensem que s'ha de datar en el segle XV, donada la presència de ceràmica blava de producció valenciana i alguns fragments en molt mal estat però que podrien ser de ceràmica decorada en blau i daurat també de producció valenciana, mentre que és absent la ceràmica blava de Barcelona. S'ha interpretat com un nivell de farciment o nivellament. És cobert per 3004, es lliura a 3007, és tallat per 3010 i 3015 i cobreix a 3006.

UE 3006: Estrat de sorres de platja. Presenta ceràmica vidriada verda i un fragment de Terra Sigillata Itàlica, tot i això són fragments aïllats i quan s'aprofundeix més en el terreny desapareixen les evidències ceràmiques. El considerem com un nivell natural o geològic. És cobert per 3005, es lliura a 3007 i és tallat per 3015.

UE 3007: Estructura arquitectònica corresponent segurament als fonaments d'algun edifici amb certa entitat. Per situació hauria de pertànyer al del General o *casa de la botja*, però no ho podem assegurar degut a que es troba tallat per un col·lector modern i es documenten menys de 2 metres de l'estructura. És construït amb carreus regulars i

ben tallats que presenten unes mesures de 20 centímetres d'amplada, 40 de llargada i 25 d'alçada aproximadament. Aquest fonament es presenta formant una estructura esglaonada de 5 graons. Tot i això, aprofundeix en les sorres, fet que no descarta l'existència de més graons. Per raons d'espai, ens va ser impossible seguir extraient més sediment per comprovar l'alçada total de l'estructura. Aquesta estructura apareix a 3,87 metres per sobre del nivell del mar. És coberta per 3004, tallada per 3010 i se li lliuren 3005 i 3006.

UE 3010: Rasa realitzada per a la construcció d'un col·lector probablement del segle XIX. Aquesta rasa talla les estructures 3007 i 3013 així com l'estrat 3005.

UE 3011: Farciment de la rasa 3010. Es un estrat de terra negra i flonja. És cobert per 3004 i cobreix a 3012 i 3017.

UE 3012: Farciment de la rasa 3010. Es un estrat de pedres irregulars de diferents mesures que es troben lligades amb morter. És cobert per 3011 i s'adossa a 3017.

UE 3013: Pou de planta circular. Té un diàmetre aproximat d'1 metre i és construït amb pedres lligades amb morter blanc. La consistència amb la qual estan lligats els carreus és feble. Apareix a 3,85 metres per sobre del nivell del mar. És farcit per 3014 i es troba tallat per 3010. És cobert per 3004.

UE 3014: Farciment del pou 3013. És un estrat de terra de color gris i textura flonja amb restes de carbons. Degut al poc espai no s'ha pogut excavar tot l'estrat i menys arribar a nivells naturals. Només s'ha pogut recuperar un fragment ceràmic, tres claus de ferro i un fragment petit d'un estri de bronze. És cobert per 3004 i tallat per 3010.

UE 3015: Rasa del pou 3013. Talla a 3005 i 3006. És farcida per 3016.

UE 3016: Farciment de la rasa 3015. S'ha pogut recuperar un fragment de ceràmica vidrada marró.

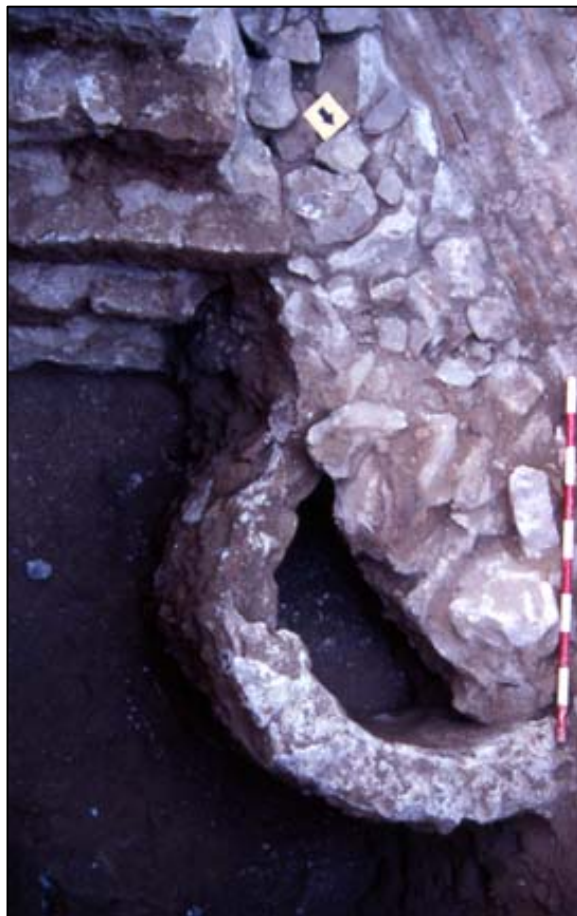
UE 3017: Col·lector probablement del segle XIX. És construït amb maons i morter i es troba a 3,64 metres per sobre del nivell del mar. Està encabit dins la rasa 3010 és cobert per 3011 i se li adossa 3012.

Aquest sondeig ha permès constatar la presència de restes arqueològiques en aquest punt de Pla de Palau.

En primer lloc, cal fer esment de l'estructura 3007 corresponent a uns fonaments de secció esglaonada que podrien correspondre a l'edifici del General, tot i que no es pot assegurar. Sembla que un cop enderrocat aquest edifici l'any 1740 es van començar uns altres fonaments per a la construcció d'unes casernes militars que mai van arribar a construir-se. Pensem, tant per la tipologia esglaonada de l'estructura com per la cronologia de la UE 3005 (segle XV) que es lliura a aquests, que és més probable que pertanyin a l'edifici del General que als fonaments de les casernes del segle XVIII.

En segon lloc, s'ha pogut documentar un pou (UE 3013) de planta circular que es troba seccionat per la construcció d'un col·lector modern. Aquesta estructura talla l'estrat 3005 datat cap al segle XV. El seu farciment no ha aportat material ceràmic per poder establir la seva cronologia.

En tercer lloc, tant la UE 3007 com la 3013 són tallats per la rasa realitzada per la construcció d'un col·lector o claveguera probablement del segle XIX.

Vista del sondeig 3000

6. CONCLUSIONS

Un cop finalitzat el treball de camp i després d'haver realitzat l'anàlisi de les restes aparegudes i dels materials recuperats, passem a exposar les conclusions a les que hem arribat.

En primer lloc cal mencionar els sondejos que han donat resultats positius quant a la presència de restes arquitectòniques. Aquests sondejos són el 1800, 2000, 2100, 2200, 1300, 1200 i 3000.

Pel que fa als **sondejos 1800 i 2000**, s'han documentat murs prou importants quant a amplada i alçada com per pensar que formen part d'alguna edificació amb certa entitat. Recordem que el mur 1805 presenta una alçada conservada de 3 metres i el 1804 una amplada de 1,25 metres. El material ceràmic relacionat amb aquestes estructures ens situen el moment de la seva amortització al segle XVIII. Aquesta amortització concorda amb la remodelació que es fa al Pla de Palau i amb la construcció del nou edifici de la Llotja l'any 1772. Per altra banda, sembla lògic posar en relació aquests murs amb els apareguts a la intervenció duta a terme a finals del 2000 al pòrtic de la Llotja i pensar que tots formen part d'un mateix complex del qual, de moment, desconeixem la seva planta. Aquest complex podria correspondre a dipòsits destinats a emmagatzemar mercaderies que passarien per la Llotja.

El **sondeig 2100** documenta una estructura a 2,20 metres de profunditat respecte al sòl actual que es troba molt arrasada. Possiblement sigui algun tipus de canalització, amortitzada al segle XVIII, però no ho podem assegurar degut al seu mal estat de conservació. Ens és impossible assegurar si aquesta estructura pot tenir alguna relació amb les estances adossades i disposades en bateria que sembla que es trobaven sota del terraplè de la muralla de la façana marítima del segle XVI.

Al **sondeig 2200** es documenta junt amb una claveguera les restes d'un mur (UE 2205) a la zona on es suposa que es podia trobar un dels baluards de la muralla. Degut al poc tram en que és visible i al fet de no trobar material associat a ell, ens és impossible valorar si aquest mur podria formar part del baluard, però si més no, queda constància la seva presència.

Al **sondeig 1300** es documenten dos murs (UE 1312 i 1340) que formen una estructura de la qual en desconeixem la planta, ja que ens surt fora dels límits del sondeig. També documentem les restes d'una estructura circular que es troba seccionada per una claveguera moderna. Els materials recuperats en aquest sondeig són força moderns, i només s'ha pogut datar de forma fiable l'estrat 1207. Aquest estrat el datem als segles XVIII o XIX per la presència d'un fragment de rajola policroma i un fons de tassa de porcellana. Tot i això, també es documenta algun fragment de ceràmica vidrada blanca i de reflexos metàl·lics de producció catalana. Aquest estrat, però, és més modern que els murs citats i per tant només ens indica que aquests són posteriors. Tot i això no tenim elements suficients per establir la cronologia de la seva construcció.

El **sondeig 1200** també presenta estructures de difícil interpretació com són el mur 1216 i el pilar 1218. Ambdós murs estan relacionats amb paviments. L'estrat que amortitza del mur 1216 correspon a la UE 1210 que la datem al segle XVIII. L'amortització del pilar 1218 vindria representada pel retall 1219 que presenta un farciment (UE 1209) datat al segle XIX. Per les reduïdes possibilitats que representa excavar en sondejors ens és impossible poder establir hipòtesis i interpretacions d'aquests elements constructius.

Finalment, el **sondeig 3000** presenta diferents estructures, entre elles els possibles fonaments de l'edifici del General o *casa de la botja*.

Quant als fonaments, presenten una secció esglaonada i per situació podrien correspondre a l'edifici del General o *casa de la botja*. Aquesta hipòtesi ha d'agafar-se amb molta precaució, degut a que les dimensions reduïdes del sondeig i el fet que es trobin tallats per un col·lector modern, impedeixen identificar la planta de l'edifici al qual pertanyien. Tampoc es pot descartar, tot i que pensem que és difícil, que puguin tenir una relació directa amb els murs 1804 i 1805 apareguts durant la intervenció de l'estiu en aquest sector de Pla de Palau. L'estrat 3005, amb una cronologia de segle XV es lliura a aquesta estructura i sembla correspondre al moment de construcció.

Les altres estructures documentades en aquest sondeig corresponen a un pou de planta circular seccionat per una canalització moderna.

El pou pot ser datat estratigràficament amb posterioritat al segle XV.

Un cop exposats els resultats dels sondejos positius podem dir que en cap d'ells s'ha documentat les restes de la muralla de la façana marítima de la ciutat de Barcelona. Així mateix, pensem que és difícil que el mur 2205 pugui correspondre a les restes del baluard que es trobaria en aquest sector. Pel que fa a les restes aparegudes en els sondejos 1300 i 1200 no pensem que formin part del recinte defensiu, tot i això tampoc podem especificar a què corresponen.

Només els sondejos 1800, 2000 documenten estructures (UE 1804, 1805, 2004) amb prou entitat i bon estat de conservació com per afirmar que es tracten de murs que formarien part d'una construcció important, que com ja hem comentat podria estar relacionat amb l'antic edifici de la llotja i correspondre a uns dipòsits d'emmagatzematge.

Pel que fa al sondeig 3000, també s'han documentat estructures prou importants (UE 3007), però en aquest cas molt arrasades i a nivell de fonamentació. Aquí la importància recau en que podrien tractar-se de les restes del fonaments de l'edifici del General o *casa de la botja*.

La resta de sondejors realitzats han estat considerats negatius degut a l'absència d'estructures que no estiguessin relacionades amb la xarxa de clavegueram o serveis. Aquests sondejors són el 1700, 1900, 1500, 1600 i 2300. De tots formes volem destacar la presència de dos estrats (UE 1607 i 1911) amb material del segle XVI. Tot i això en cap cas s'han pogut posar en relació amb cap tipus d'estructura.

L'estat de conservació de les restes documentades és diferent en cada cas. Cal destacar en el sondeig 1800 l'alçada de 3 metres que presenta el mur 1805. Així mateix volem destacar també els fonaments de l'estructura 3004, de la qual hem comentat que podria correspondre a l'edifici del General o *casa de la botja*. Per la resta, en general es troben en un estat de conservació que ve condicionat per la seva ubicació en el nucli urbà d'una ciutat com Barcelona. Les diferents reformes urbanístiques i la construcció de xarxes de clavegueram i serveis han fet que tant el paisatge urbà com el suburbà hagin patit importants canvis, que en el nostre cas han alterat de forma substancial les evidències del passat que es troben en el subsòl.

Finalment, volem tornar a remarcar les dificultats que es presenten per poder fer una correcta interpretació de les restes en aquest tipus d'intervencions. Així mateix, la realització de sondejors amb resultats negatius no garanteix que uns metres més enllà pugui haver-hi altres restes.

BIBLIOGRAFIA

ABAD, Susanna; CABALLÉ, Gemma; *Informe dels treballs realitzats sense seguiment arqueològic, duran l'inici de les obres a la Llotja de mar de Barcelona*. Sense publicar.

ANTEQUERA, Francesc; *Informe de la intervenció arqueològica al Pg. Isabel II- Pla de Palau (Barcelona, Barcelonès)*. Agost-setembre de 2001. Sense publicar.

ANTEQUERA, Francesc; *Informe de la intervenció arqueològica al Pg. Isabel II- Pla de Palau (Barcelona, Barcelonès)*. Desembre de 2001. Sense publicar.

CABALLÉ, Francesc; GONZALEZ, Reinald; *Estudi d'impacte arqueològic de l'àrea on es projecta l'aparcament soterrani del Pla de Palau i del passeig d'Isabel II de la ciutat de Barcelona*. Veclus, s.l. Sense publicar.

GALERA, Montserrat; ROCA, Francesc; TARRAGÓ, Salvador; *Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX*. Publicacions pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona 1982.

La Barcelona gòtica. Editat pel Museu d'Història de la Ciutat, l'Ajuntament de Barcelona i el Institut de Cultura de Barcelona. Barcelona 1999.

SOBrequÉS, Jaume, (dir); *Història de Barcelona. La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*, vol 3. Editat per l'Ajuntament de Barcelona i l'Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

SOBREQUÉS, Jaume, (dir); *Història de Barcelona. Barcelona dins la Catalunya moderna (segles XVI i XVII)*, vol 4. Editat per l'Ajuntament de Barcelona i l'Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

MATERIAL CERÀMIC

LÀMINA 1

1. Fons d'escudella de ceràmica de reflexos metàl·lics de producció catalana.
2. Fons d'escudella de ceràmica de reflexos metàl·lics de Manises.
3. Fons d'escudella de ceràmica de reflexos metàl·lics.
4. Vora d'escudella de ceràmica de reflexos metàl·lics.
5. Vora d'escudella de ceràmica de reflexos metàl·lics.
6. Vora de plat de ceràmica de reflexos metàl·lics de producció catalana.

LÀMINA 2

1. Vol de ceràmica blanca i blava de Barcelona.
2. Fons de vol de ceràmica blanca i blava de Barcelona.
3. Fons de vol de ceràmica blanca i blava de Barcelona.

LÀMINA 3

1. Peu de plat de ceràmica blanca i blava de Barcelona.
2. Vora de plat de ceràmica blanca i blava de Poblet.
3. Peu de plat de ceràmica blanca i blava d'influència francesa.

LÀMINA 4

1. Perfil sencer d'un vol de ceràmica blanca i blava de Barcelona amb motius d'alafies.
2. Vora de plat tallador de ceràmica blanca i blava de Barcelona amb motius d'alafies.

LÀMINA 5

1. Vora de plat tallador de ceràmica vidrada blanca.
2. Vora d'escudella de ceràmica blanca i blava de Paterna-Manises amb motius d'orles de peixos.
3. Peu de càntir de ceràmica oxidada vidrada verda.
4. Vora de tassa de maiolica lligur.
5. Fragment de rajola amb motius àrabs.

LÀMINA 6

1. Vora i nansa de gerra de ceràmica comuna oxidada vidrada marró.
2. Vora de plat de ceràmica comuna oxidada vidrada marró.
3. Vora de plat de ceràmica comuna oxidada vidrada marró.

LÀMINA 7

1. Vora de gibrell de ceràmica comuna oxidada a torn.
2. Vora de tapadora de ceràmica comuna oxidada a torn.
3. Vora de gibrell de ceràmica comuna oxidada a torn.

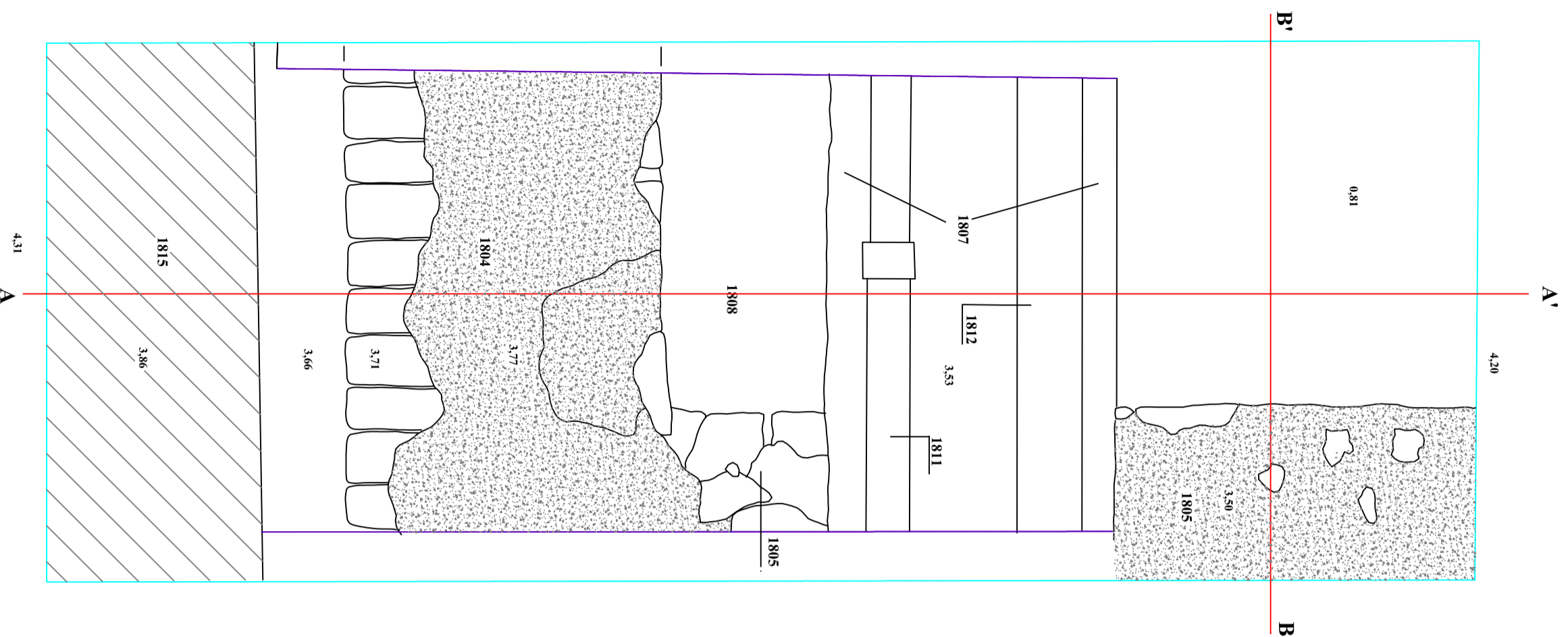
PLANIMETRIA

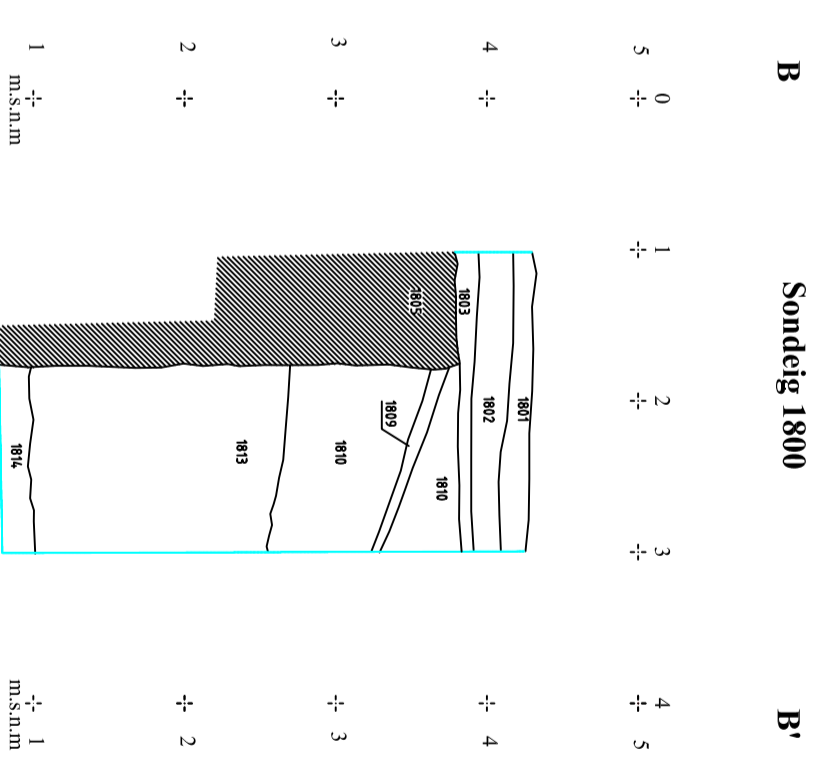
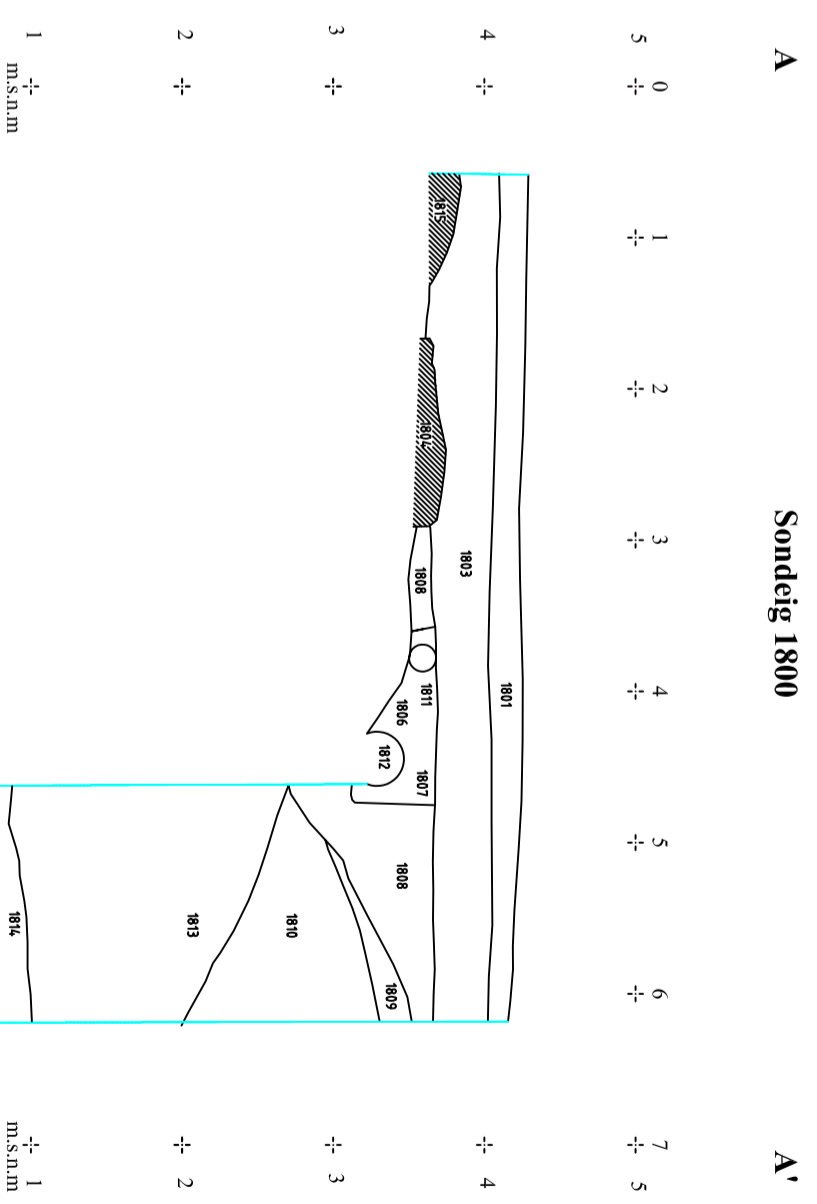
 CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ		NOM DEL PLÀNOL	Num.
	Pg. Isabel II-Pla de Palau Barcelona (Barcelonès)		Situació de l'àrea intervinguda	1
Autor	Francesc Antequera	Data: Agost-desembre 2001	Escala 1:5000	 0 250 m

PLANTA 1:20

SECCIONS 1:50

ENCÀRREG:

SABA Aparcaments S.A.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarri - Francisco Palma

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A2

INTERVENCIÓ

Pg. Isabel II-Pla de Palau
Barcelona (Barcelona)

NOM DEL PLÀNOL

Planta i secció
sondeig 1800

Núm.

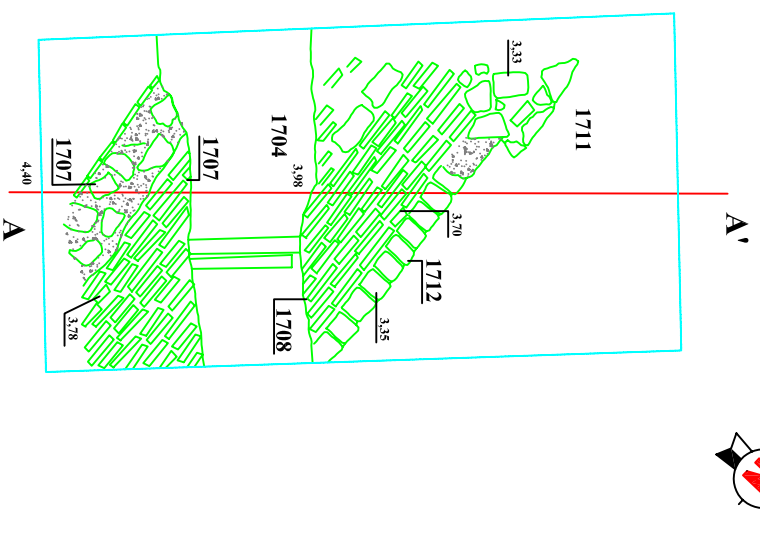
9

Data: setembre 2001

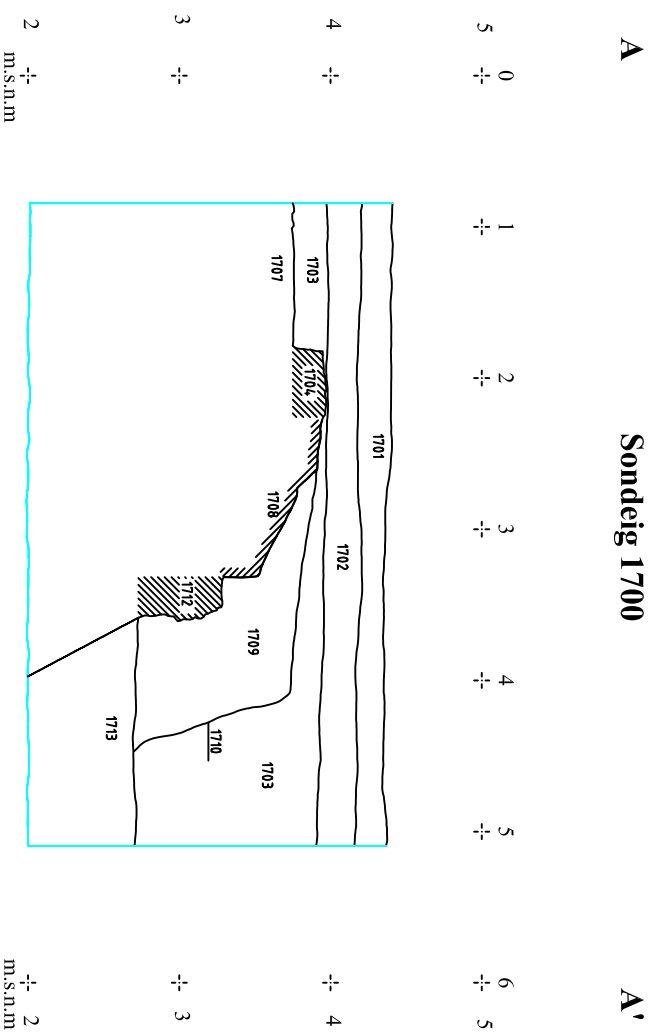
Escala: 1:20 i 1:50

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

PLANTA

SECCIÓ

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarti - Francisco Palma

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A3 Escala: 1:50

INTERVENCIÓ

Pg. Isabel II-Pla de Palau
Barcelona (Barcelonès)

NOM DEL PLÀNOL

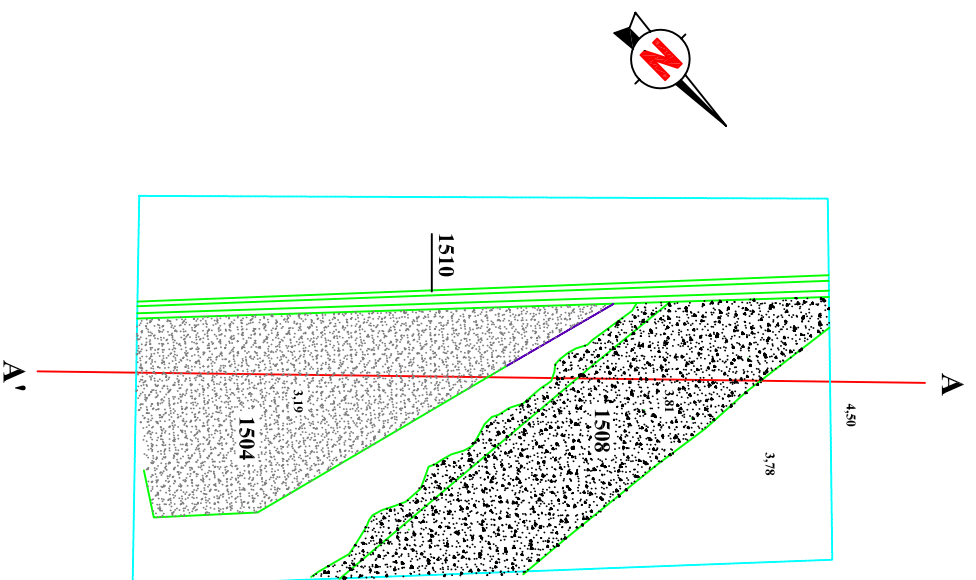
Planta i secció
sondeig 1700

Núm.

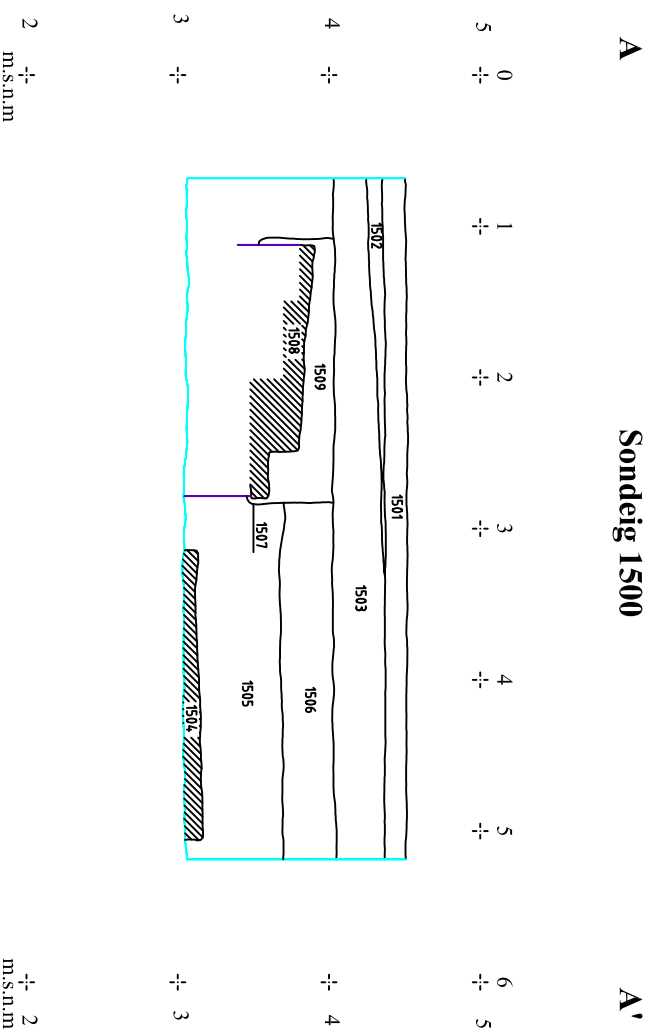
8

Data: setembre 2001

PLANTA

SECCIÓ

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarri - Francisco Palma

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A3 Escala: 1:50

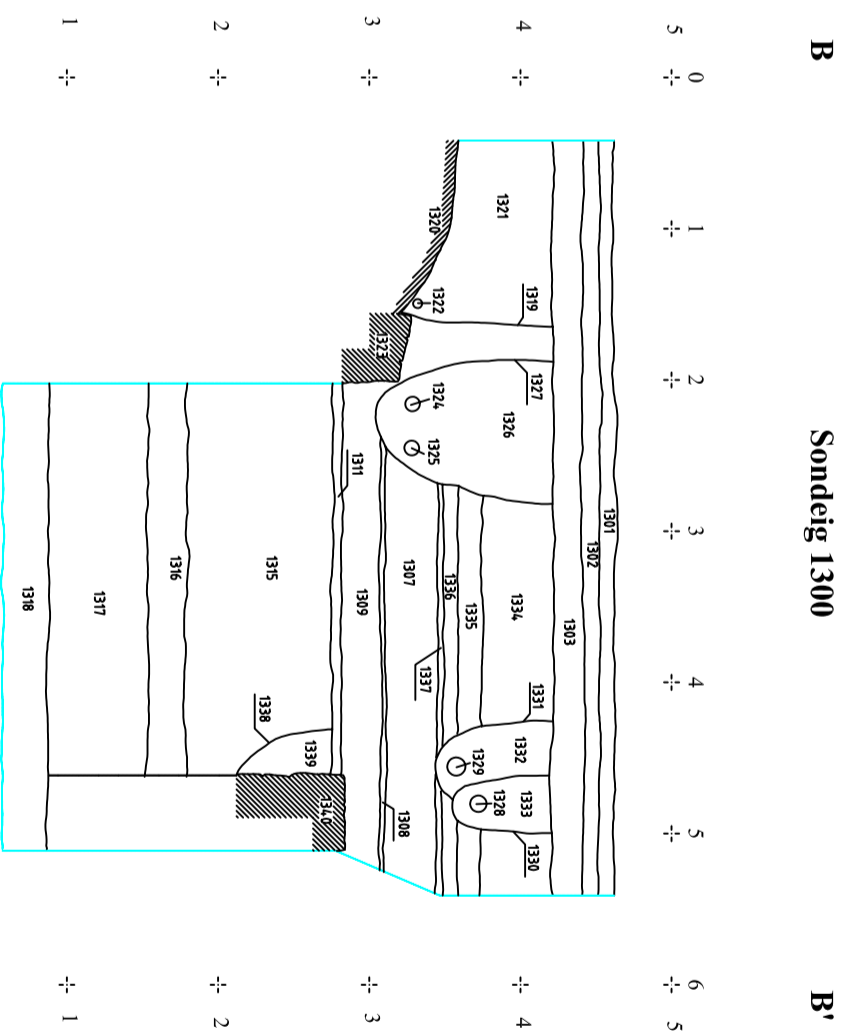
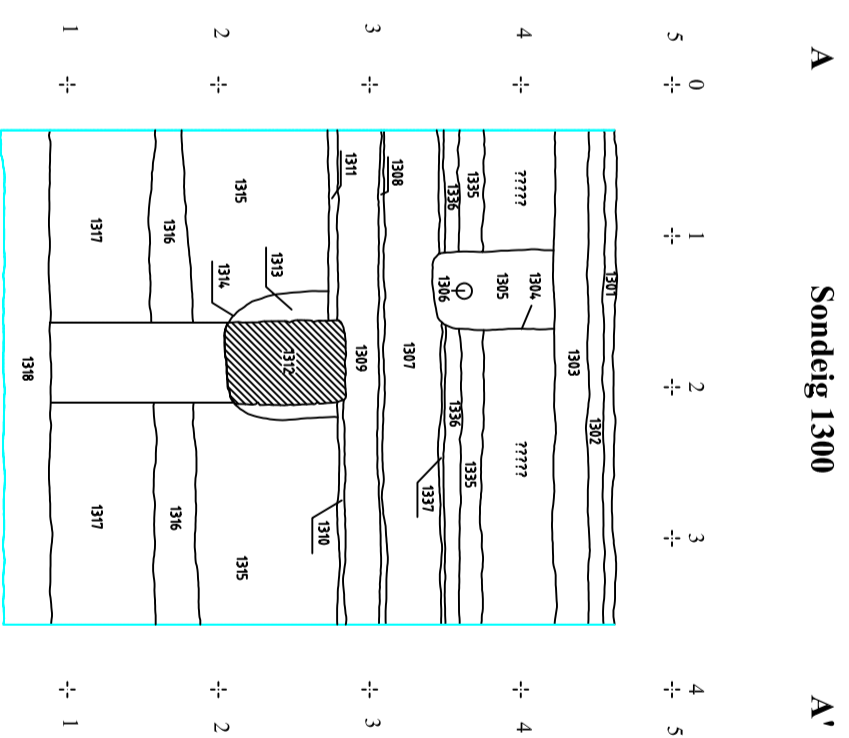
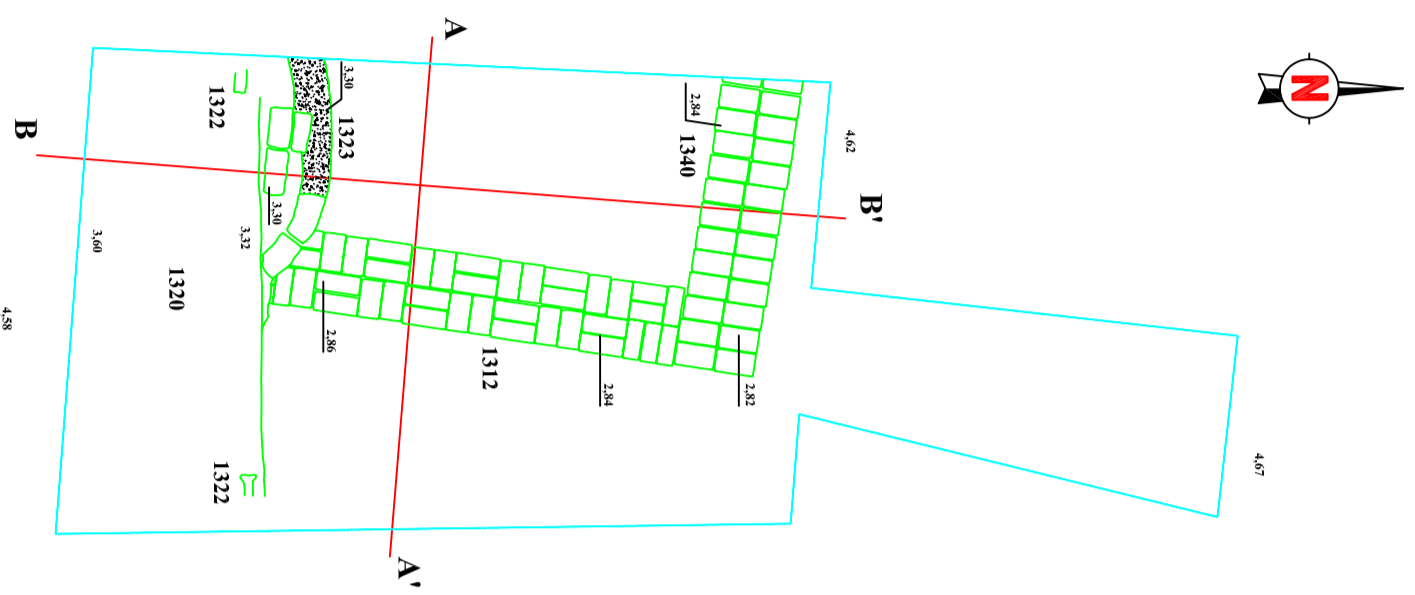
INTERVENCIÓ
Pg. Isabel II-Pla de Palau
Barcelona (Barcelonès)

NOM DEL PLÀNOL
Planta i secció
sondeig 1500

Data: setembre 2001

Núm.
6

PLANTA

ENCÀRREG:

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarri - Francisco Palma

DIN A3 Escala: 1:50

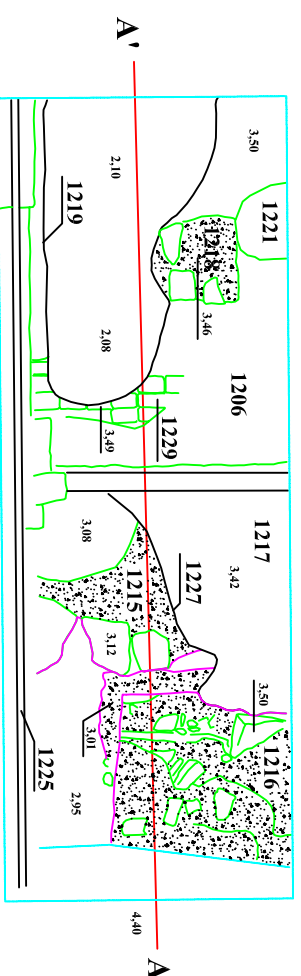
INTERVENCIÓ
Pg. Isabel II-Pg de Palau
Barcelona (Barcelona)

NOM DEL PLÀNOL
Planta i secció
sondeig 1300

Data: setembre 2001

Núm.
5

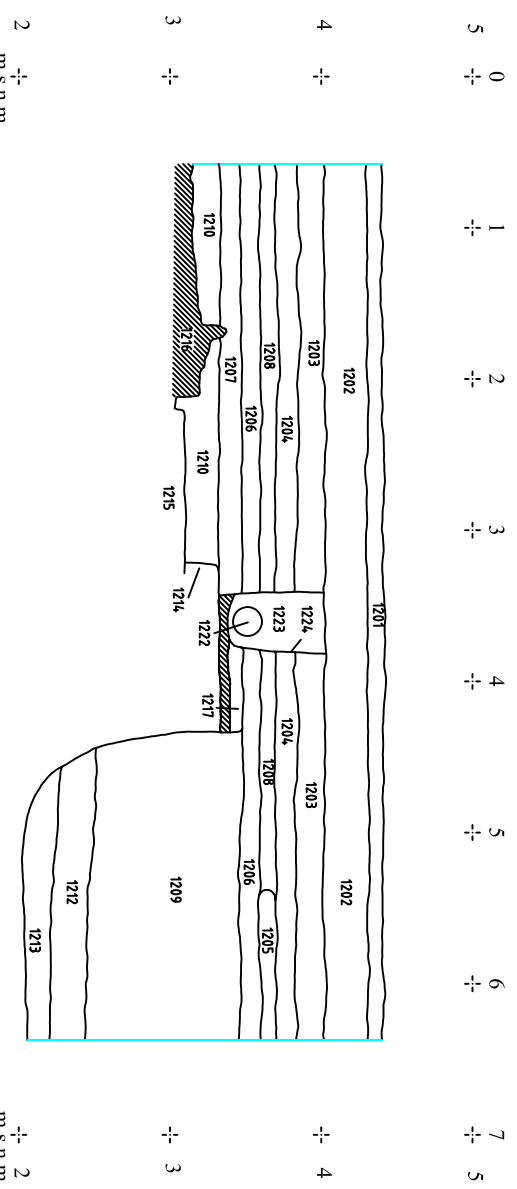
PLANTA

B

Sondeig 1200

B'

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarti - Francisco palma

DIN A3 Escala: 1:50

INTERVENCIÓ

Pg. Isabel II-Pla de Palau
Barcelona (Barcelonès)

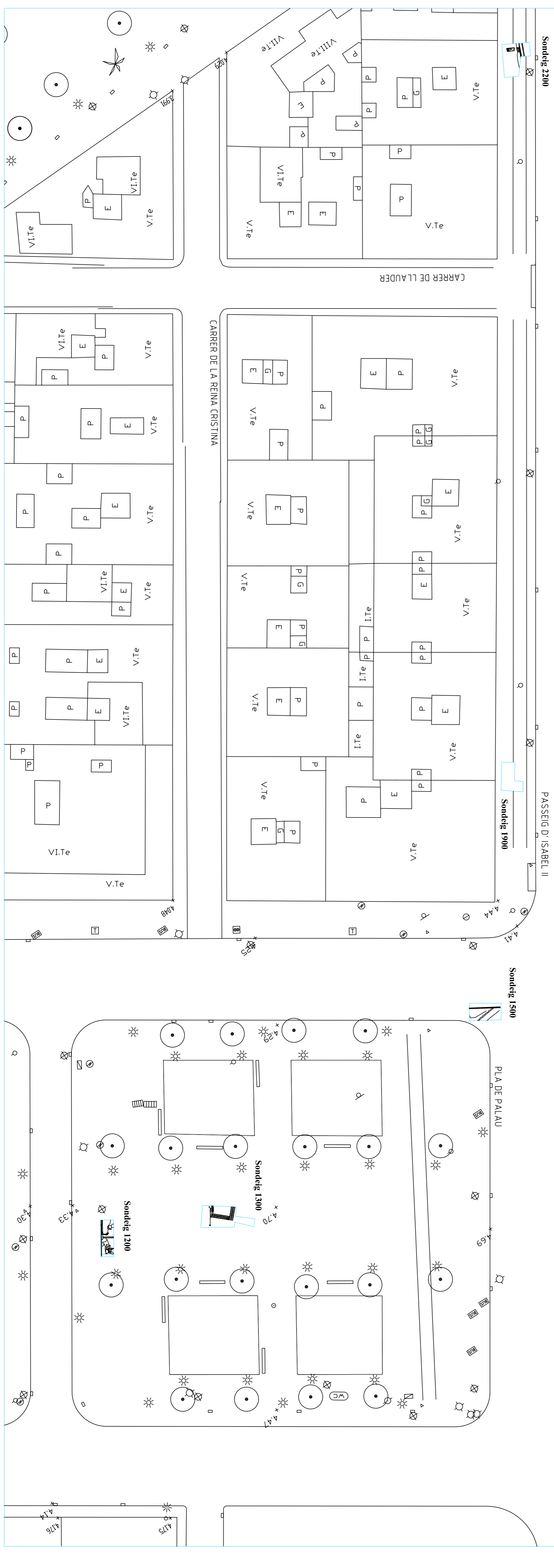
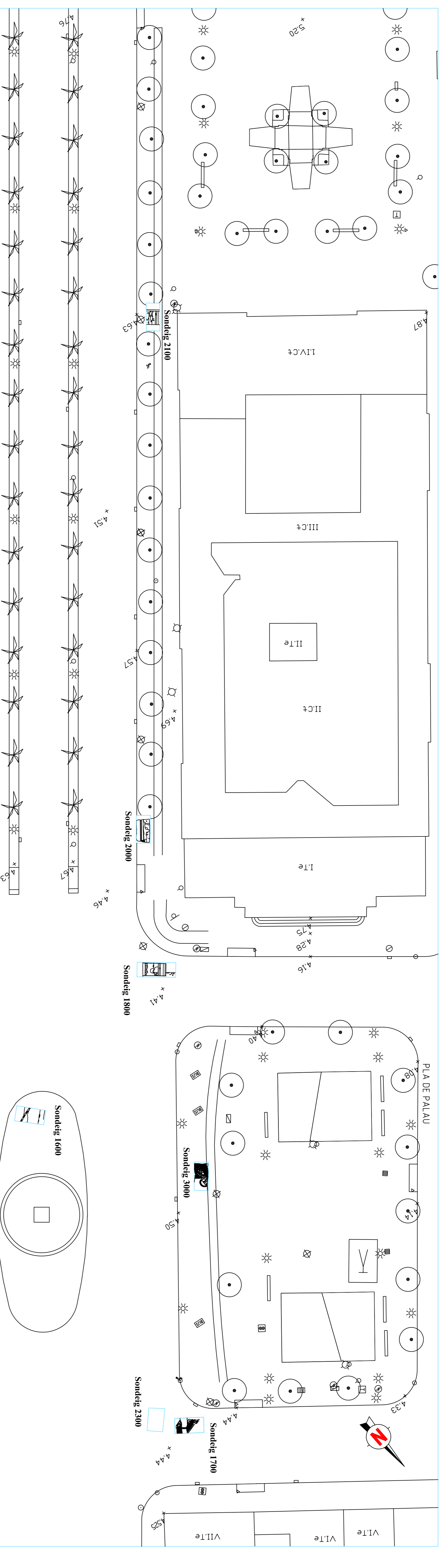
NOM DEL PLÀNOL

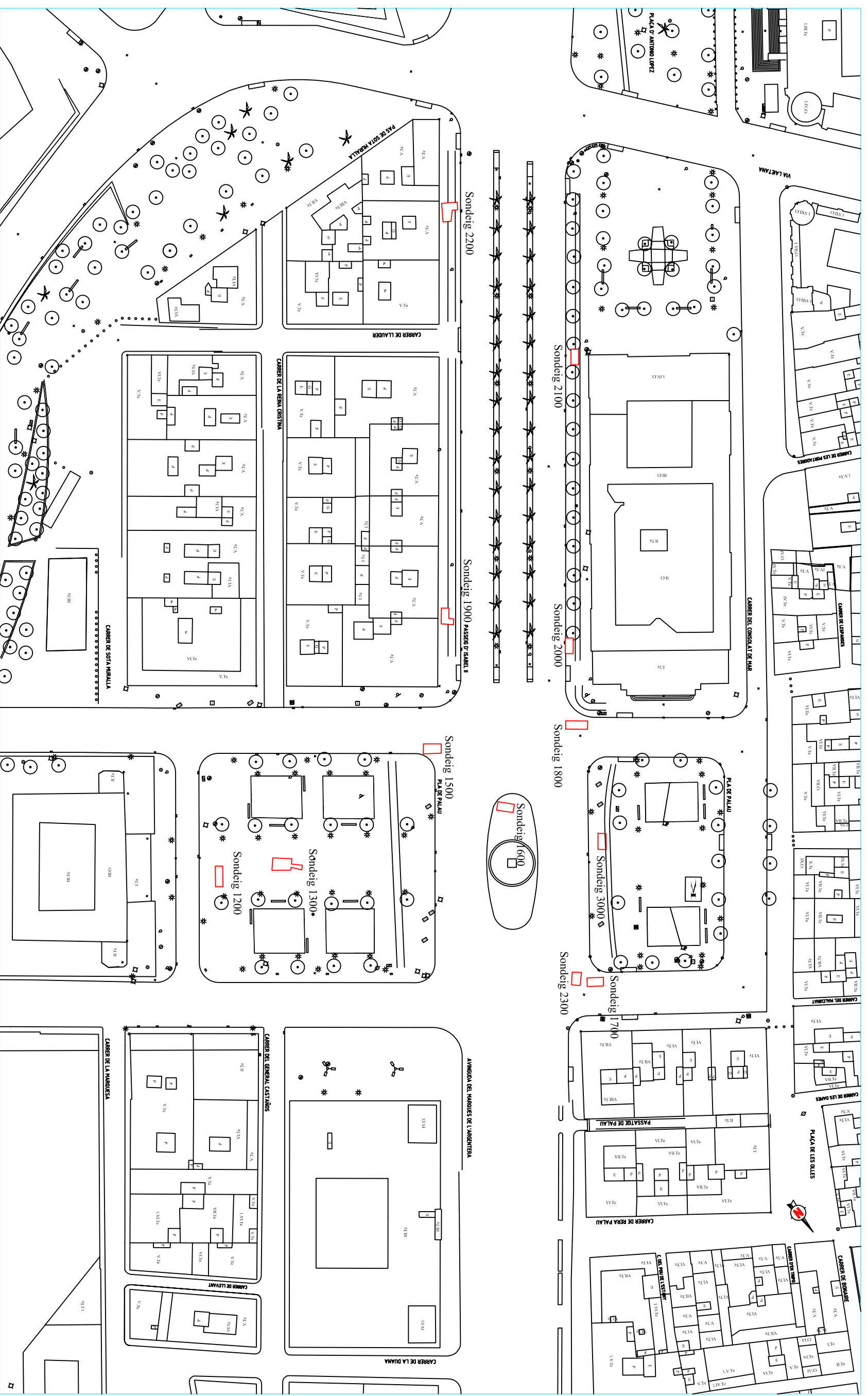
Planta i secció
sondeig 1200

Núm.

4

Data: setembre 2001

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarri - Francisco Palma

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A3 Escala: 1:1000

INTERVENCIÓ

Pg. Isabel II - Pla de Palau
Barcelona (Barcelonès)

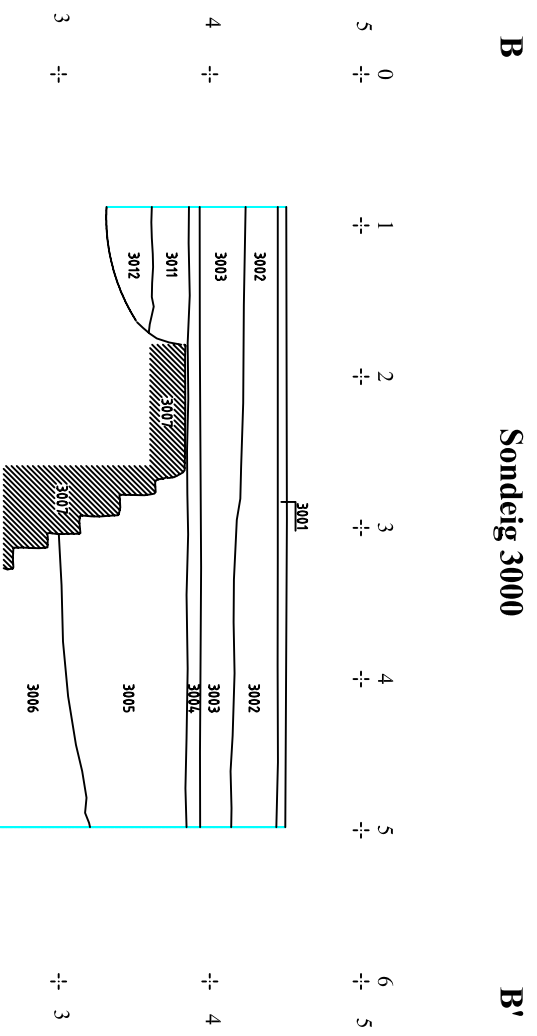
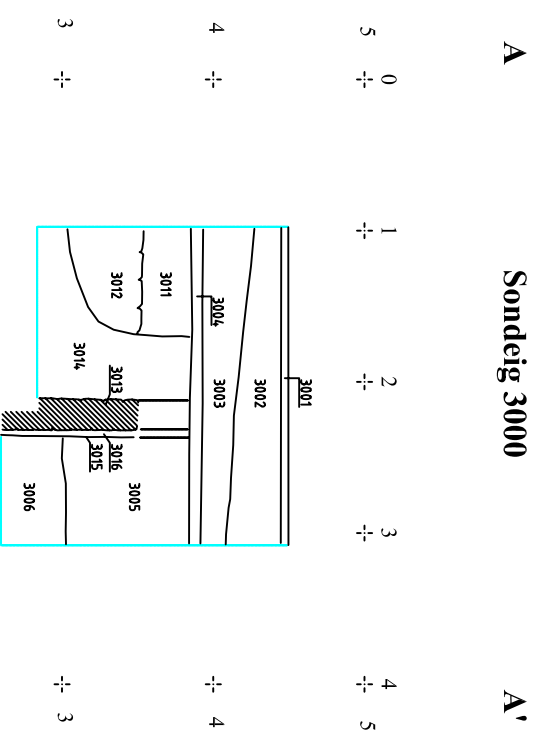
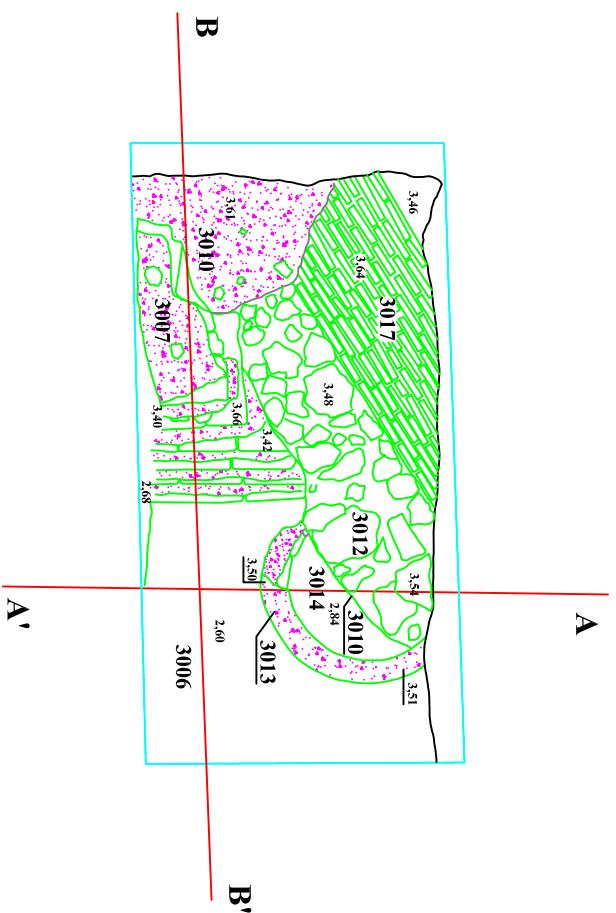
NOM DEL PLÀNOL

Situació sondajos

Núm.

2

Data: Setembre 2001

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Francesc Antequera Devesa

AUTORS

Xavier Bayarri - Francisco Palma

INTERVENCIÓ

Pg. Isabel II-Pla de Palau
Barcelona (Barcelonès)

NOM DEL PLÀNOL

Planta i secció
sodeig 3000

Núm.

15

DIN A3

Escala: 1:50

Data: desembre 2001

ANNEX 1: Fitxes d'UE

ANNEX 2: Fitxes d'Inventari del Material ceràmic

ANNEX 3: Inventari Fotogràfic General